

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Yhdessä yhteisöpedagogeiksi

Vertaistuen merkitys Humanistisen ammattikorkeakoulun
Joensuun kampuksen aikuisopiskelijoille

Kaija Kiiskinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)
5/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kaija Kiiskinen	Sivumäärä 45 + 3
Työn nimi Yhdessä yhteisöpedagogeiksi. Vertaistuen merkitys Humanistisen ammattikorkeakoulun Joensuun kampuksen aikuisopiskelijoille.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jussi Ronkainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön päätehtävänä oli selvittää vertaistuen merkitystä Humanistisen ammattikorkeakoulun Joensuun kampuksen aikuisopiskelijoille. Aikuisopiskelijoita on tänä päivänä paljon ja opiskelu työn ohessa on haastavaa. Aikuisopiskelijoiden tukiverkosto muodostuu oman lähipiirin lisäksi myös muista opiskelijoista. Vertaistuen lisäksi tutkimuksessa selvitettiin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemisen merkitystä opiskelijoille sekä heidän mielipiteitään kotiryhmäopiskelusta. Tässä tutkimuksessa kotiryhmällä tarkoitetaan vertaistuellista ryhmää, jossa opiskellaan yhdessä ja joka kokoontuu säännöllisesti. Opinnäytetyön tilaajana toimi Humanistinen ammattikorkeakoulu, Joensuun kampus.</p> <p>Sähköpostikysely vertaistuen merkityksestä lähetettiin 41:lle Joensuun kampuksen yhteisöpedagogiopiskelijalle. Kyselyyn vastanneet 28 opiskelijaa olivat HUMAKin Joensuun kampuksen tutkintoon johtavan monimuotoisen aikuiskoulutuksen opiskelijoita Joensuusta ja Kuopiosta. Sähköisen kyselyn tarkoituksena oli saada sekä määrällistä että laadullista tietoa. Webropol-kysely toteutettiin tammi-helmikuussa 2011.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella vertaistuki koettiin tärkeäksi opintoja edistäväksi tekijäksi. Vastajat suhtautuivat myönteisesti kotiryhmäideaan. Suorittamisen ja kiireen keskelle kaivattiin lisää yhteisöllisyyttä ja yhteisten oppimiskokemusten jakamista. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekoon oli Humakissa varattu riittävästi aikaa ja ohjauksen määrään oltiin tyytyväisiä, mutta monille opiskelijoille henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman sisällöllinen merkitys oli jäänyt epäselväksi.</p> <p>Tutkimus toi esille monia vertaistukeen, henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemiseen ja kotiryhmissä opiskelemiseen liittyviä ehdotuksia, joita voidaan hyödyntää Humanistisen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutusohjelman jatkokehittämisessä.</p>	
Asiasanat vertaistuki, aikuiskoulutus, monimuotokoulutus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Kaija Kiiskinen	Number of Pages 45+3
Title Learning together in community education. Importance of peer support for adult students at the HUMAK University of Applied Sciences in Joensuu	
Supervisor(s) Jussi Ronkainen	
Subscriber and/or Mentor Humak University of Applied Sciences	
Abstract <p>The main purpose of this thesis was to investigate the importance of peer support for adult students at the HUMAK University of Applied Sciences in Joensuu. Currently, the number of adult students is large, and their task of studying alongside a day job is a great challenge. The support group of adult students is constituted not only by family and friends, but also by fellow students. In addition to peer support, the thesis investigated the importance of the preparation of individual study plan (HOPS) for the students and their views on home group study. In this thesis, "home group" refers to a peer support group that meets regularly to study together. The thesis was commissioned by the HUMAK University of Applied Sciences in Joensuu.</p> <p>An email questionnaire about the importance of peer support was sent to 41 students of community education at the Joensuu campus. The 28 respondents included students from the campuses of both Joensuu and Kuopio. The purpose of the electronic questionnaire was to gather both quantitative and qualitative information about the themes. The survey was carried out during January and February 2011 using the Webropol tool.</p> <p>According to the results, the students saw peer support as an important factor for enhancing their studies. Respondents had a positive attitude towards the home group idea. To balance the tight schedule and the demanding study programme, respondents expressed a wish for a more communal approach and a chance to share their learning experiences. According to the respondents, the time reserved by HUMAK for the preparation of the individual study plan was sufficient, as was the amount of counselling; However, many students felt that the substantial meaning of the individual study plan was not completely clear.</p> <p>The study brought up a number of suggestions related to peer support, individual study plan preparation and home group study which can be utilized for the further development of the HUMAK adult study programme.</p>	
Keywords peer support, adult education, multiform learning	

SISÄLLYS

JOHDANTO

1	VERTAISTUKI	6
1.1	Vertaistuen historia	6
1.2	Vertaistuen määrittelyä ja periaatteita	7
2	AIKUISKOULUTUS	9
2.1.	Aikuiskoulutus Humanistisessa ammattikorkeakoulussa	12
2.2	Humanistisen ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia	12
2.3	Monimuotokoulutus	13
2.4	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma hops	15
3	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA OPISKELIJOIDEN VERTAISRYHMISTÄ	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	19
4.2	Tutkimusmenetelmät	20
4.3	Kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä	22
4.4	Aineiston käsittely ja analyysi	23
4.5	Tutkimuksen luotettavuus	25
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
5.1	Vertaistuki	27
5.2	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	31
5.3	Kotiryhmä	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
7	POHDINTA	38
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	46

JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi oman opiskeluympäristöni, Humanistisen ammattikorkeakoulun (tämän jälkeen Humak) Joensuun kampuksen. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa opiskelevat aikuisopiskelijat aloittivat opintonsa Joensuussa vuonna 2009 ja Kuopiossa vuonna 2010. Tämän tutkimuksen aikana osa opiskelijoista oli jo valmistunut yhteisöpedagogeiksi (AMK) ja osa vielä jatkoi opintojaan.

Tutkimuksen lähtökohtana oli tutkia aikuisopiskelijoiden saamaa vertaistukea ja sen merkitystä. Vertaistuen lisäksi päädyin kartoittamaan opiskelijoiden ajatuksia henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta (tämän jälkeen hops) ja sen merkityksestä. Aihe rajautui helposti vertaistukeen ja hopsaukseen, koska ne ovat omissa opinnoissakin olleet ne tärkeimmät tukimuodot, joiden avulla opiskelu on edennyt. Kehittämisidea kotiryhmästä syntyi, kun juttelin erään nuorisopuolen opiskelijan kanssa heidän kotiryhmänsä säännöllisistä tapaamisista. Kiinnostuin asiasta ja mietin, toimisiko kotiryhmä jossakin muodossa myös aikuispuolella? Kotiryhmällä tarkoitan vertaisoppimisryhmää, joka pitää toisiinsa yhteyttä säännöllisesti ja jossa opiskellaan ja vaihdetaan oppimiskokemuksia toisten opiskelijoiden kanssa

Olen opiskellut aikuisiällä useassa eri oppilaitoksessa ja yhtä lukuun ottamatta kaikki ovat olleet aikuisille suunnattua monimuoto-opiskelua. Aikuisopiskelu on ollut mukavaa ja haastavaa yhtä aikaa. Aikuisopiskelijoiden tukiverkosto muodostuu oman lähipiiriin lisäksi myös muista opiskelijoista. Monimuoto-opiskelu työn ohella on vaativaa, koska lähiopetuspäiviä on vähän ja itsenäistä työskentelyä paljon. Opiskelutovereiden ja omien opettajien tuki on tärkeää opintojen etenemisen kannalta. Tietojen, kokemusten ja tuntemusten vaihtaminen toisten opiskelijoiden kanssa on osa opiskelua. Aikuisopiskelu ei ole vain oppimista ja tietojen omaksumista, se on myös sosiaalisten taitojen ja oman persoonallisuuden kehittämistä, yhdessä toisten kanssa.

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Humak, Joensuun kampus. Toivon, että tämän tutkimuksen tuloksia voisi hyödyntää seuraavan aikuisopiskeluryhmän sisältöä suunniteltaessa.

1 VERTAISTUKI

1.1 Vertaistuen historia

Vertaistuen taustalla on ihmisen ikiaikainen tarve olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Erilaisten vertaisryhmien ja –verkostojen lukumäärä on lisääntynyt Suomessa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla viimeisten kymmenen vuoden aikana. Vertaistoiminnan kasvu kertoo siitä, että ihmisillä on tarve jakaa kokemuksiaan ja saada tietoa muilta samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta. (Nylund & Yeung 2005, 195.)

Vertaistoiminta on lähtenyt liikkeelle Pohjois-Amerikasta ja tullut sieltä Suomeen. Ensimmäisiksi vertaisryhmiksi mainitaan usein AA-kerhot, Anonyymien Alkoholistien ryhmät. Suomeen AA-toiminta tuli vuonna 1948. Yhdysvalloissa syntyi myös klubitaloliike 1940-luvulla sairaalasta kotiutuneiden mielenterveyspotilaiden aloitteesta. Klubitaloissa ihmiset ovat vertaistoiminnan perusajatusten mukaan tasa-arvoisia jäseniä, eivät potilaita tai asiakkaita. Vertaistuen tarve korostuu erityisesti silloin, kun elämässä tapahtuu suuria muutoksia, jonka seurauksena voi syntyä työttömyyttä, köyhyyttä, sairastumista, yksinäisyyttä ja eristäytymistä. (Laatikainen 2010, 10.)

Solidaarisen yhteisvastuun perinne on aina ollut vahva suomalaisissa maaseutuyhteisöissä. Vertaistuki on kaupunkimaisen elämänmuodon yhteisöllinen ilmentymä, jossa korostuvat tarve toimia ja vaikuttaa asioihin. Vertaistoiminta nähdään tänä päivänä yhdeksi uudeksi keinoksi rakentaa kaivattua yhteisöllisyyttä, jota ennen tarjosivat suku- ja kyläyhteisöt. (mt.,10.)

Ennen vertaistuki-käsitteen muotoutumista puhuttiin Suomessa yleisesti oma-avusta ja oma-apuryhmistä. Oma-apu-käsite ei kuitenkaan koskaan vakiintunut suomalaiseen käyttöön. Tänä päivänä puhutaankin vertaistuesta ja vertaisryhmästä ja ne ovat asiaa hyvin kuvaavina käsitteinä jo pitkälle vakiintuneet käyttöön. Alkoholiriippuvuusryhmien sekä fyysisten ja psyykkisten sairauksien ryhmien lisäksi mukaan ovat tulleet viime vuosina myös vanhempien ryhmät, ikäihmisten ryhmät, velkaantuneiden ryhmät sekä työttömien ryhmät. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöillä

on Suomessa vankat perinteet vertaisryhmien perustamisessa. (Nylund & Yeung 2005, 195, 199.)

1.2 Vertaistuen määrittelyä ja periaatteita

Vertaistuen lähtökohtana on ihmisen luontainen tarve kokea yhteenkuuluvuutta toisten kanssa ja luoda sosiaalisia suhteita muihin ihmisiin. Sosiaalisilla suhteilla on tärkeä merkitys hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. Samankaltainen elämänvaihe ja vastaavanlaiset elämäntilanteet lisäävät ihmisten välistä keskinäistä ymmärrystä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Mykkänen-Hänninen, Kääriäinen 2007,10, 11.) Jantunen mukaan (2008) vertaistuki on yksi sosiaalisen tuen muoto. Kokemuksellisella tiedolla on tärkeä asema ja kokemukset sekä eletyn elämän asiantuntijuus tuovat vertaistukisuhteeseen luottamusta ja inhimillisyyttä. Vertaistuki voi olla luonteeltaan positiivista tai negatiivista. Positiivisessa tuessa vastavuoroisuus ja myötäeläminen ovat keskeisessä asemassa. Negatiivisen tuen ominaisuuksia ovat puolestaan kriittinen ja pessimistinen asenne sekä epäempaattisuus ja toisen kokemuksen vähättely. (Jantunen 2008, 22.)

Vertaisuudella tarkoitetaan kahta tai useampaa ihmistä, joilla on sama ongelma tai jotka ovat samankaltaisessa elämäntilanteessa keskenään (Mykkänen-Hänninen 2007, 26).

Vertaistuki on käsitteenä aika uusi ja se on vakiintunut käyttöön Suomessa vasta 1990-luvulla. Vertaistuella tarkoitetaan tukea, joka tulee muilta samassa tilanteessa olevilta ihmisiltä. Vertaistuen keskeisin merkitys korostuu siinä tunteessa, että ihminen ei ole yksin ongelmiansa kanssa. Vertaistuki on vapaaehtoista ja vuorovaikutteista kokemusten vaihtamista. Tukija on myös tuettava ja päinvastoin. (Kaskiharju, Oesch-Börman, Sarvimäki 2006, 29.) Vertaisryhmä sanana voi tarkoittaa sekä vertaisten ryhmää, että viiteryhmää esimerkiksi saman koululuokan oppilaita. (Laatikainen 2010, 5.) Vertaistuella tunnustetaan olevan yhteiskunnallista merkitystä ja sillä on myös kansalaisaktiivisuutta ilmentävä merkitys. Vertaistoiminta ei ole terapiaa, vaikka sillä on vahva ennalta ehkäisevä merkitys. (mt,11.)

Vertaistukea voi saada ja antaa monella eri tavalla, kahden kesken, ryhmässä tai verkossa. Vertaissuhde voi syntyä spontaanisti ystävien kesken, työpaikoilla ja naapureiden kesken. Samoin vertaisryhmät voivat syntyä spontaanisti internetissä, leikkipuistoissa ja koulutuksissa. Vertaisryhmiin osallistutaan joustavasti oman aikataulun ja kiinnostuksen mukaan. Reitit kokemustiedon ja vertaistuen jakamiseen ovat siis usein ennaltasuunnittelemattomia. Vaikka vertaistukiryhmät ovat usein ongelmanratkaisuryhmiä, joissa käsitellään ja jaetaan kuormittaviksi koettuja asioita, niin ryhmät voivat olla myös yhdessäolo- ja aktiviteettiryhmiä. (Nylund, Yeung 2005, 16, 203.)

Vertaistukiryhmä antaa jäsenilleen mahdollisuuden peilata, suhteuttaa ja verrata omaa elämäänsä ja kokemuksiaan muiden samankaltaisiin tilanteisiin. Yhdessä jakamalla löydetään sekä yhdistäviä elementtejä että yksilöllisiä eroja. Vertaistukiryhmän koko vaikuttaa ryhmän työskentelyyn. Pienessä ryhmässä työskentely on intensiivistä ja ryhmän jäsenillä on enemmän aikaa puhua ja kertoa omista kokemuksistaan. Pienten ryhmien ongelma voi olla poissaolot tai keskinäisten suhteiden toimimattomuus. Liian suuressa ryhmässä osallistujat voivat jäädä toisille etäisiksi, eikä ryhmä muodostu niin kiinteäksi kuin pieni ryhmä. Ryhmän heterogeenisuus ja homogeenisuus tuo myös oman sävynsä ryhmän työskentelylle. Riittävä heterogeenisuus tuo ryhmässä esille erilaiset ajatustavat suhteessa samaan asiaan, joka taas edistää uuden oppimista ja uusien näkökulmien löytymistä. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2007, 34-35.) Vertaisryhmässä on tärkeää erilaisuuden kunnioittaminen ja sen ymmärtäminen. Aluksi toisen vertaisen ajattelu, näkökulmat ja työskentely voivat hämmästyttää, mutta niistä voi myös aueta itselle jotain uutta. Vertaisryhmässä ei tarvitse esittää jotain tiettyä roolia, vaan parhaiten pärjää omana itsenään. (Miikkulainen 2000, 11.)

Aikuisopiskelijoiden toisille antama vertaistuki on sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa. Vertaistuki vaatii syntyäkseen avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä ja tasa-arvoista toisen kohtaamista. Aikuisopiskelijoiden oma elämäkokemus ja sen jakaminen toisten kanssa on vertaistukea parhaimmillaan. Toisten opiskelijoiden tukea tarvitaan haasteiden voittamiseen. Opiskelijoiden samankaltainen elämäntilanne varmistaa sen, että jokainen tietää mitä tarkoitetaan, kun puhutaan opiskelumotivaation katoamisesta, oppimistehtävien vaikeudesta tai ajankäytön ongelmista. Näitä

asioita ei voi jakaa välttämättä työkavereiden, perheenjäsenten ja muiden läheisten kanssa. Vertaistuen ennaltaehkäisevä merkitys näkyy nimenomaan siinä, että toisilta pyydetään apua ja neuvoja myös silloin, kun varsinaista haastetta ei ole vielä näkyvissä. Kokemuksia vaihdetaan erilaisista opiskelutekniikoista, kirjallisuudesta, ajankäytöstä, aikaisemmista opinnoista, harjoittelupaikoista ja alaan liittyvistä ammatillisista asioista. Vertaistoiminta perustuu aina ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Jokainen ryhmä ja jokainen jaettu asia on ainutlaatuinen. Toimivaan vuorovaikutukseen tarvitaan toisten ihmisten arvostamista, avoimuutta, läsnäoloa ja kuuntelemisen taitoa.

Ryhmämuotoinen vertaistuki ei aina pääse toteutumaan toivotulla tavalla. Poissaolosten suuri määrä voi estää ryhmäytymistä ja sitä kautta luottamuksen syntymistä ryhmässä. Hyvän työskentelyn esteeksi voi myös koitua ohjaajan riittämättömät taidot. Ryhmän jäsenten erilaiset näkemykset voidaan esittää kilpailevina näkökulmina oikeasta ja väärästä, jolloin ryhmä voi hajaantua. Vertaisryhmän jäseniä on hyvä muistuttaa myös siitä, että heidän kannattaa vertailla toistensa tilanteita ja kokemuksia, ei toisiaan ihmisinä. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2007, 76.)

Humakissa kokeillaan vertaisryhmätoimintaa uutena opiskelukäytänteenä keväällä 2011 neljällä kampuksella. Kokeilun tarkoituksena on vertaisryhmän avulla hakea opiskelumotivaatiota, miettiä ajankäyttöä, asettaa tavoitteita opinnoille ja tehdä rästi tehtäviä. Ryhmässä on enimmillään 12 opiskelijaa ja vertaisohjaajina toimivat tuutorit. Otetta opintoihin-opintojakso lisätään kaikkien kampusten tarjontaan, jos kokemukset ovat myönteisiä ja selvää tarvetta tämänkaltaiselle toiminnalle on. (Humakin viikkotiedote 10/2011.)

2 AIKUISKOULUTUS

1980-luvulla aikuiskoulutus, erityisesti ammatillinen aikuiskoulutus, nousi tärkeälle sijalle suomalaisessa koulutuspolitiikassa. Aikuiskoulutuksen merkitys kasvoi koko 1990-luvun ja vuosikymmenen loppupuolella aikuiskoulutus lisääntyi myös ammattikorkeakouluissa, tutkintoon johtavien koulutusten laajentuessa ja opiskelijamäärien

kasvaessa. (Kotila 2003, 27.) Aikuiskoulutus on aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta. Se voi olla omaehtoista koulutusta, henkilöstökoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Opetusministeriö vastaa omaehtoisesta koulutuksesta. Tutkintoon johtavaa, vapaatavoitteista sekä eri pituista lisä- ja täydennyskoulutusta järjestetään noin 800 oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Eri tavoin toteutettuun aikuiskoulutukseen osallistuu vuosittain yli 1,7 miljoonaa kansalaista. Määriteltäessä aikuisopiskelijaa on suuntaa antavana pidetty opintonsa yli 25 -vuotiaana aloittaneita. (OKM 2011.)

Korkeakoulujen aikuiskoulutuksella tarkoitetaan aikuisopiskelua ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Ammattikorkeakouluissa aikuiset voivat opiskella ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävässä koulutuksessa, suorittaa erikoistumisopintoja sekä osallistua muuhun täydennyskoulutukseen, erikoistumisopintoihin tai avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin. Ammattikorkeakoulut antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. (OKM 2010.) Aikuiskoulutukseen osallistuneiden osuus kaikista opiskelijoista on ollut vuosina 2003– 2007 noin 16 prosenttia (Kumpulainen 2009, 72).

Tutkintoon johtava aikuiskoulutus toteutetaan samoina koulutusohjelminä kuin vastaava nuorten koulutus ja se johtaa myös samoihin ammattikorkeakoulututkintoihin kuin nuorten koulutuskin. Aikuiskoulutuksena suoritettavat tutkinnot ovat laajuudeltaan 210–270 opintopistettä. Aikuiskoulutuksessa koulutusohjelmien opetus- ja muut järjestelyt on toteutettu siten, että tutkinto-opiskelu on mahdollista työn ohessa. Ammattikorkeakouluissa on vuodesta 2002 lähtien voinut suorittaa myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, jotka on tarkoitettu korkeakoulututkinnon suorittaneille, työkokemusta omaaville henkilöille. (mt., 72.)

Ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavassa koulutuksessa aikuisopiskelijoilla on takanaan aikaisempi tutkinto, jonka he korottavat ammattikorkeakoulutasolle. Aikaisemman koulutuksen lisäksi ammattikorkeakoulussa opiskelevilla aikuisilla on takanaan työkokemusta. Tavallista on, että ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot suoritetaan työn ohessa. Aikuisilla on selkeät odotukset siitä, minkälaista tietoa he kaipaavat, mitkä asiat ovat ajankohtaisia ja minkälaisia valmiuksia työelämä edellyttää. Aikuisten odotukset koulutuksen laadun suhteen ovat korkealla. Opiskelu työn

ohessa vaatii monenlaisia järjestelyjä ja uhrauksia, aikuiset myös edellyttävät sitä, että opetusjärjestelyt hoidetaan hyvin, ja sisällöt ovat relevantteja. (Kotila 2003, 28.)

Jatkuva ja määrätietoinen itsensä kehittäminen muodostuu yhä useamman suomalaisen elämäntavaksi. Aikuiskoulutus tukee aktiivista kansalaisuutta, ylläpitää ja vahvistaa osallistuvaa demokratiaa ja ehkäisee syrjäytymistä. (Onnismaa 2004, 84.) Aikuiset pitävät usein mielekkäänä sellaista oppimista, johon liittyy soveltamista, käytännön kokeilua, ongelmanratkaisua ja osaamisen selvää karttumista. Aikuista kuvataan usein myös tietoiseksi oppijaksi, joka liittyy pohdinnoin opittua kokemukseen tai elämänhistoriaan. (Pajarinen & Puhakka, Vanhalakka-Ruoho 2004, 19.) Ojalan (2008) mukaan suurimpia syitä aikuiskoulutukseen hakeutumiselle ovat uuden tutkinnon kiinnostavuus, tarve oman osaamisen parantamiseen ja mahdollisuus uralla etenemiseen (Nikoskinen 2008, 28).

Koska ihmisen koulutettavuus säilyy vanhuuteen asti, hänellä on edellytykset - ja myös enemmän tai vähemmän piilevä taikka tiedostunut tarve - ei ainoastaan pysytellä kehityksen tasalla, vaan kehittää jatkuvasti itseään; lisätä yleistietoaan, perehtyä johonkin erityisalaan, jäsentää ja laajentaa maailmankuvaansa ja arvojärjestelmäänsä, parantaa taitojaan, kehittää luovuuttaan ja oppimisvalmiuksiaan (Filander & Vanhalakka-Ruoho 2009, 140).

Aikuisopiskelija on varsinkin opintojen alussa itselle vieraassa roolissa. Työssä hän on alansa asiantuntija, mutta opiskelijana hän on aloittelija. Aikuisopiskelija voi kokea itsenäisen työskentelyn ja tiedonhaun haastavaksi. Omat oppimistavoitteet voivat olla myös selkiytymättömiä. Opintojen alussa tämä epävarmuus tulee esille tavanomaista suurempana kannustuksen ja rohkaisun tarpeena. (Isokorpi 2008, 60.) Opintoja ja erityisesti pitkäkestoista tutkintoon johtavaa koulutusta harkitseva aikuinen joutuu pohtimaan monenlaisia kysymyksiä ennen kuin päätös opintojen aloittamisesta tehdään. Aikaisemmat kokemukset oppimisesta ja opiskelusta tulevat uudelleen tarkasteltaviksi opintojen alkuvaiheessa. Opiskelijaksi asettuminen voi olla vapauttavaa heittäytymistä uuden oppimisen äärelle ja toisaalta aiemmin opittujen tietojen ja taitojen syventämistä ja laajentamista. (Putkuri 2009, 21.)

Kotilan (2003) mukaan ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksella on edessään paljon haasteita. Jatkotutkintojen rinnalla on edelleen kiinnitettävä huomiota perustutkintojen opetuksen laatuun, aikuiskoulutuksen opetusjärjestelyihin, sisältöön ja pedago-

gisiin ratkaisuihin. Aikuisten oppimisen tukeminen ja motivaation säilyttäminen on haasteellinen tehtävä sekä opettajille että oppilaitoksille. Aikuisopiskelijoiden elämäkokemusta, työelämän tuntemusta, ajankohtaista tietoa ja osaamista tulisi hyödyntää enemmän opintojen aikana ja ammattitaidon ja osaamisen käyttöönoton ja osallistumisen tulisi olla syvällisemmin tiedostettu tavoite. (Kotila 2003, 31-32.)

2.1 Aikuiskoulutus Humanistisessa ammattikorkeakoulussa

Humak on verkostoammattikorkeakoulu, jolla on kampukset yhdeksällä paikkakunnalla. Humakissa tutkinnon voi suorittaa aikuiskoulutuksena työn ohessa kolmessa koulutusohjelmassa. Aikuiskoulutuksessa jokaisen opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma määräytyy aikaisempien opintojen ja työkokemuksen perusteella. Koulutusohjelmat ovat kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma, viittomakielentulkin koulutusohjelma ja kulttuurituotannon koulutusohjelma. Koulutusohjelmat ovat laajuudeltaan 210 op-240 op. (Humak hakijanopas 2011.) Humakissa kuten muissakin ammattikorkeakouluissa aikaisempi aikuisopiskelijan koulutus ja työkokemus tunnustetaan, tunnustetaan ja liitetään osaksi opiskelijan opintoja. Aiemman hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen eli AHOT-prosessi muodostaa keskeisen osan opiskelijoiden hops-ohjaajien työtä. (Antikainen 2011.)

Yhteisöpedagogin (AMK) tutkintoon valmistaa suomen- tai ruotsinkielinen kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnot ovat monialaisia ja työelämälähtöisiä. Humanistisen ja kasvatusalan opinnoissa korostuvat sosiaaliset taidot, yhteisöjen ja yksilöiden ohjaamisen taidot sekä yhteiskunnallis-kulttuurinen yleissivistys. (Korkeakouluopinnot 2009-2011, 82.)

2.2 Humanistisen ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia

Yhdessä oppiminen, yhdessä tekeminen ja ihmisten välinen vuorovaikutus ”human connections” ovat Humakin perusarvoja. Humakissa korostuvat ihmisten välisten verkostojen merkitys, tuen antaminen ja tutkiva oppiminen itseohjautuvasti. Nämä arvot ja tavoitteet näkyvät myös koulutusohjelmien sisällöissä ja koulutuksen toteuttamis-

tavassa. Humak pyrkii edistämään ihmisten välistä verkostoitumista, yhteisöllisyyttä ja kansainvälistymistä. Humakista valmistutaan ammatteihin, joiden toimintaa määrittää suvaitsevaisuus ja yhtäläinen kunnioitus jokaista yksilöä kohtaan. Kaiken perustana on siis humanistinen ihmiskäsitys. (HUMAK 2007, 3-4.)

Sekä nuorten että aikuisten koulutusta ohjaavat samat pedagogiset lähtökohdat. Humakin pedagogisen toiminnan arvolähtökohdaksi on sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys, jonka mukaan oppiminen ja tieto rakentuvat oppijan elämäkokemuksen mukaan. (HUMAK 2007, 4.) Konstruktiivinen oppiminen on prosessi, jonka avulla ihminen valikoi, tulkitsee ja työstää aistiensa avulla vastaanottamaansa tietoa. Oppijalla on aktiivinen rooli oppimisprosessissa, opettaja voi tarjota näkökulmia ja tukea. Tieto ei ole pelkkää passiivista vastaanottamista, vaan opiskelijalla on oma aktiivinen rooli tiedon rakentamisessa ja uuden liittämässä aikaisemmin opittuun tietoon. Sosiokonstruktivisessa oppimiskäsityksessä korostetaan vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita oppimisessa. Oppiminen on siis laaja-alainen prosessi, jota rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Kauppila 2007, 40, 48.)

2.3 Monimuotokoulutus

Monimuoto-opiskelua käsittelevä kirjallisuus on pääsääntöisesti peräisin 1990-luvulta. Uudemmat monimuoto-opiskelua käsittelevät teokset koskevat yleensä verkko-opimista.

Monimuoto-opetuksella tarkoitetaan useampia opetusmuotoja sisältävää toteutustapaa. Opetus on organisoitu lähi- ja verkko-opiskeluksi. Työskentely voi olla monimuotoista ja se tapahtuu itsenäisesti, parityöskentelynä, ryhmätyöskentelynä ja suuryhmäopetuksena. Opiskelu voi tapahtua oppilaitoksessa, työpaikoilla tai tietoverkkojen välityksellä. Monimuoto-opetus edellyttää sekä läsnäoloa lähiopetustilanteissa että työskentelyä verkkoympäristössä. (AMKOTA 2005, Virtuaaliopintojen määritelmät.)

Monimuoto-opiskelu on opiskelumuoto, jonka lähtökohta on opiskelijan itseopiskelu. Opiskelijalta edellytetään motivaatiota ja aktiivista suhdetta opiskeluun. Monimuoto-opetuksessa on käytössä koko opettamisen kirjo opettajajohtoisesta opetuksesta itseopiskeluun. Opettaja - opiskelija suhde on kiinteä perinteisessä luokkaopetuksessa, monimuoto-opiskelussa opettajan ja oppijan välinen kontakti on vähäisempää.

Erityisen tärkeää monimuoto-opiskelussa on joustavuus, joka mahdollistaa työn ja opiskelun yhdistämisen. Aikuisopiskelijan kannalta on olennaista ja tärkeää, kuinka monimuoto-opetus koulussa on järjestetty, koska aikuisopiskelijan elämäntilanteet vaihtelevat. (Paakkola 1993, 11, 23.)

Monimuoto-opetuksesta on tullut suomalaiseenkin aikuisopiskeluun merkittävä opiskelun muoto. Tähän on vaikuttanut muun muassa tekniikan kehittyminen, joka on mahdollistanut uudet viestintämenetelmät. Monimuoto-opetusta on perusteltu ainakin kolmenlaisilla perusteilla, koulutuspoliittisilla perusteluilla, kasvatuksellisilla perusteluilla sekä taloudellisilla perusteluilla. Koulutuksella on yhteiskunnallinen tehtävä. Yhteiskunnan taloudellisen kehityksen kannalta on tarpeen jatkuvasti lisätä ja täydentää työvoiman ammatillista tietotaitotasoa. Koulutus lisää myös yhteiskunnallista tasa-arvoa. Nykyisessä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa oppimisessa painotetaan oppijan aktiivista suhdetta opiskeluun, jolloin painopiste siirtyy opettamisesta oppijan itseopiskeluun. Monimuoto-opetuksen lähtökohtana on oppijan itsenäinen, ohjattu itseopiskelu. Monimuoto-opetus on usein myös perinteistä opetusta taloudellisempaa. (Paakkola 1993, 22, 23, 30.)

Monimuoto-opetusta on Suomessa kehitetty erityisesti avoimen yliopiston, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja myöhemmin etäopetukseen perustuneissa muissa aikuis-koulutusorganisaatioissa 1970-luvulta lähtien. Monimuoto-opetuksesta puhuttaessa tarkoitetaan usein opetuksen monimediaisuutta tai opetusjärjestelyjä, joissa yhdistyvät lähi-, etä- ja itseopiskelu. Opiskeluprosessia tuetaan opiskelijan ohjauksella ja neuvonnalla. Monimuoto- ja etäopiskelussa oppijaa kannustetaan sisäistämään elinikäisen oppimisen periaatteet ja ottamaan vastuu omasta oppimisestaan. Vastuullisen oppijan oletetaan itse, oma-aloitteisesti määrittelevän oppimistarpeensa, oppimisen päämääränsä, valitsevan sopivat oppimistapansa sekä kykenevän myös itsenäisesti harjoittamaan jatkuvaa oman oppimisensa arviointia. (Mäki-Komsi 1999, 34-33.)

2.4 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma hops

Käytän tässä tutkimuksessa käsitettä henkilökohtainen opiskelusuunnitelma eli hops, vaikka esimerkiksi Humakin asiakirjoissa käytetään myös henkilökohtainen opintosuunnitelma käsitettä (Humakin pedagoginen strategia 2007, 22). Hops-lyhenne voidaan määritellä myös henkilökohtaiseksi opiskelu-, opinto-, oppimis-, tai opetuksen järjestämisen suunnitelmaksi. Eri laitosten hops-käytännöt poikkeavat hieman toisistaan. Hopsit laaditaan voimassa olevien opetussuunnitelmien ja oppilaitosten opetus- ja ohjauksen pohjalta. (Jyväskylän yliopisto.)

Laki ja asetukset, sekä ammatillisen perustutkinnon perusteet ovat pohjana oppilaitosten opetussuunnitelmille. Henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat laaditaan opetussuunnitelman ja opiskelijan yksilöllisten valintojen pohjalta. Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintoihin. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12 a §) opinnoista tiedottamisesta, opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. (Laurila 2009.)

Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus voi toteutua, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan. (OPH perustutkinnon perusteet 2008-2010).

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksessa jokainen opiskelija laatii heti opintojen alussa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman oman tuutoriopettajansa kanssa. Hops-keskusteluissa käydään läpi opiskelijan aiempia opintoja ja työkokemusta ja niiden mahdollista hyväksilukua suoritettavassa tutkinnossa. (Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus 2010, 16). Laajasti tulkittuna henkilökohtainen opintosuunnitelma pitää sisällään AHOT-prosessin eli aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta- ja ohjausprosessin, katse on siis sekä menneessä että tulevassa (Annala 2009, 66).

Hops-prosessissa opiskelija pohtii omia työelämätaitojaan ja odotuksiaan, kartoittaa hänen tämän hetkistä osaamistaan ja ottaa selvää mitä osaamista hänen tulee vielä täydentää. Korkeakoulu antaa ohjausta osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, tiedot-

taa opiskelijoita tunnustamisjärjestelmästä ja antaa tietoa opiskelijoille siitä, millaisia mahdollisuuksia ja millainen velvollisuus heillä on esittää aikaisempaa osaamistaan. (OKM 2007.)

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA OPISKELIJOIDEN VERTAISRYHMISTÄ

Vertaisryhmiä Suomessa on eniten tutkinut Marianne Nylund. Vuonna 1997 häneltä ilmestyi Kolmannen sektorin tutkimus Pohjoismaissa, yhdistyksiä, osuuskuntia ja vapaaehtoistoimintaa ja vuonna 2000 Keskinäisen tuen ja vapaaehtoistoiminnan moninaisuustutkimus suomalaisista oma-apuryhmistä ja vapaaehtoistyöntekijöistä. Hän käyttää tutkimuksissaan käsitettä oma-apuryhmä, jonka hän määrittelee seuraavasti:

Oma-apuryhmän voivat muodostaa henkilöt, joilla on jokin yhteinen ongelma tai he ovat samanlaisessa elämäntilanteessa. Heillä on halu jakaa kokemuksiaan muiden kanssa ja tällä tavoin pyrkiä keskinäisesti ratkaisemaan tai lieventämään henkilökohtaisia ongelmiaan tai elämäntilannettaan. (Nylund 1999, 117).

Nylundin mukaan vertaistutkimuksissa on erotettavissa kaksi pääkoulukuntaa: sosiologi- ja yhteiskuntatieteet ja terveystieteet sekä psykologia. Edellinen tutkii vertaisryhmiä erityisesti yhteisinä ja osana yhteiskunnallista keskustelua ja jälkimmäinen painottaa yksilöllisiä kokemuksia ja ryhmädynamiikkaa. Tutkimusteemoina 2000-luvulla ovat olleet mm. arvot, kohtaaminen, osallisuus, voimaantuminen ja yhteisöllisyys. (Nylund 2005, 197.)

Sanna Taipaleen (2008) Yhdessä eteenpäin – Vertaisryhmätoiminta aikuisopiskelijoiden minäpystyvyyden tunteen vahvistajana on Jyväskylän yliopistolle tehty pro gradu tutkielma. Taipaleen yksi tutkimustehtävä oli kartoittaa vertaisryhmätoiminnan merkitystä opiskelijoille. Tutkimuksen kohteena oli kahdeksan ammatillisen aikuisopiskelijan opiskelijaa. Yhdistävänä tekijänä tutkittavilla oli opiskeluun liittyvä tuen tarve tutkimuksen toteutushetkellä. Vertaisryhmätyöskentelyn tutkittavat kokivat merkittävänä. Vertaisten löytyminen, kannustus, tuki ja keskustelukumppanuus nousivat tärkeiksi seikoiksi. Tutkittavat kertoivat tuntevansa olonsa epämukavaksi isossa ryhmässä, vertaisryhmä toimi tässä tilanteessa eräänlaisena harjoittelupaikkana omien

mielipiteidensä esittämiseen ja puhumiseen. Ryhmän luoma turvallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunne oli myös tärkeää opiskelijoille. Ryhmässä sai myös tukea erilaisiin oppimisstrategioihin emotionaalisen ja sosiaalisen tuen lisäksi. (Taipale 2008, 54,55,68.)

Valtti on seitsemän korkeakoulun välinen valtakunnallinen yhteistyöhanke, jossa kehitetään opiskelu- ja uraryhmäohjausta opiskelijoiden opintojen edistämiseksi. Hankkeessa kehitetään myös vertaistukeen perustuvia ryhmämalleja, jotka tukevat opiskeluprosessia sekä arvioidaan sitä, kuinka hyvin vertaistukeen perustuva ryhmäohjauksen toimintamalli soveltuu korkeakouluihin. Yksi arvioinnin kohde on myös sosiaalisen median soveltuvuus vertaisryhmien ohjaukseen. Keskeistä ohjatuissa vertaisryhmissä on tarjota opiskelijoille paikka, jossa he voivat tarkastella omaa opiskeluprosessiansa vertaisilta saatujen näkökulmien valossa ja mahdollisesti muuttaa omia toimintatapoja. (Valtti 2010.) Hankkeesta on julkaistu kolme raporttia vuonna 2010.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu on yksi Valttiin osallistuneista korkeakouluista. Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen on Maria Andersenin ja Susanna Martikkalan (2010) raportti monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opiskelijoiden opintojen etenemisen tukemiseen. Raportissa tarkastellaan ja arvioidaan vertaistukeen perustuvan ryhmäohjauksen toimintamallin soveltuvuutta korkeakouluihin. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa perustettiin kaikille avoimia vertaisryhmiä, mutta erityisenä kohderyhmänä olivat opinnoissaan viivästyneet ja valmistumisen kynnyksellä olevat opiskelijat. Suunnitteluvaiheessa ryhmille laadittiin teemat, tavoitteet ja menetelmät. Ryhmillä oli yleensä kaksi ohjaajaa.

Raportin mukaan osalle opiskelijoista vertaisryhmä oli opiskeluprosessia tukeva ohjauksen muoto. Toisaalta osa opiskelijoista hakeutui ryhmään vasta kun opinnot olivat viivästyneet ja opiskeluun kiinni pääseminen oli vaikeutunut. Vertaisryhmät olivat kuitenkin ennen kaikkea paikkoja, joissa opiskelijat keskustelivat ja reflektoivat yhdessä opiskeluun liittyviä asioista. Raportissa todetaan, että vertaisryhmätoimintaa tulisikin tarjota opiskelijoille sekä ennaltaehkäisevästi että korjaavasti. (Andersen & Martikkala 2010, 29-30.)

Pajarisen, Puhakan ja Vanhalakka-Ruohon (2004) tutkimuksessa Aikuisopiskelijan ohjaus opintopolun tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana, aikuisopiskelijat nostivat vertaistuen merkityksen keskeiseksi opintoja tukevaksi tekijäksi. Vertaistuki korostuu erityisesti opiskelujen aikaisena hyvänä ryhmähenkenä, toisten huomiomisena ja auttamisena sekä erityisesti heikompien kannattelemisena. Vertaistuen rikkautena voidaan pitää hyvin erilaisten elämäkokemusten, elämäntilanteiden ja monipuolisen ammatillisen osaamisen hyödyntämistä. Oppimista ja ohjaamista ei liitetä pelkästään opettajan tiedolliseen rooliin, vaan myös yhteinen, jaettu oppiminen ja toisilta saatu tieto koetaan tärkeänä. Vertaistukea voidaankin pitää melko systemaattisena sekä merkityksellisenä opintopolun tukimuotona. (Pajarinen, Puhakka ja Vanhalakka-Ruoho 2004, 163-164.)

Saara Revon (2010) väitöstutkimus Yhteisöllisyys voimavarana yliopisto-opetuksen ja -opiskelun kehittämisessä, kartoitti avoimen yliopiston opiskelijoiden ja perusrhmäopiskelijoiden eroja muun muassa suhteessa yhteisöllisyyteen, vertaisryhmien antamaan emotionaaliseen tukeen ja ryhmän jäsenten positiiviseen keskinäisriippuvuuteen. Tutkimuksen mukaan yhteisöllisyydellä oli merkitystä opintoja edistävänä tekijänä, opiskelijatovereiden ja ryhmä tuki motivoi opiskelemaan ja erilaiset näkökulmat ja keskustelut selkiyttivät omaa ajattelua ja toisaalta asettivat kyseenalaisiksi omat mielipiteet.

Ryhmän ja vertaisten emotionaalinen tuki vahvistaa ja ylläpitää opiskelumotivaatiota ja kannattelee yli ”synkän virran”.

Tutkimuksessa ilmeni, että avoimen yliopiston opiskelijat kokivat saaneensa vähemmän vertaistukea kuin perusrhmäopiskelijat, joita kannustetaan jo opintojen alussa luomaan vertaistukiverkostoja. (Repo 2010, 55, 176, 184.)

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat vertaistuen tärkeyden opiskelijoille. Vertaistuki kannustaa jaksamaan ja lisää opiskelumotivaatiota. Toisilta saatu tuki ja eri taustaisten ihmisten tarjoamat näkökulmat koetaan tärkeiksi. Vertaistuki on samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten arkista ja vastavuoroista kohtaamista, joka kävi hyvin ilmi myös näistä tutkimuksista. Kokemusten vaihto vertaisten kesken voimistaa ja antaa välineitä ongelmien ratkaisuun. Yhteisöllisyys edistää oppimista ja yhdessä jaettu

oppiminen koetaan merkitykselliseksi. Vertaistuessa korostuu jakamisen periaate, sekä onnistumiset että epäonnistumiset jaetaan yhdessä. Ryhmän antama turva ja keskustelukumppanuus koettiin myös tärkeiksi.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia aikuisopiskelijoiden vertaistuen tarvetta Joensuun ja Kuopion yhteisöpedagogiopiskelijoiden keskuudessa. Halusin myös koota yhteen opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia hopsaamisesta ja saada tietoa heidän suhtautumisestaan kotiryhmäopiskeluun. Toivon, että tässä tutkimuksessa esiintulevia seikkoja ja opiskelijoiden esille nostamia kehittämisideoita Humak voisi hyödyntää suunnitellessaan seuraavaan aikuisopiskelijaryhmän sisältöä.

Tutkimuksella etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mikä merkitys opiskelukavereiden antamalla vertaistuella on opiskeluun?
2. Miten henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen eli hopsaaminen tukee opiskelua?
3. Onko Humanistisen korkeakoulun aikuisopiskelijoilla, jotka opiskelevat monimuotokoulutuksessa Joensuun kampuksella, tarvetta kotiryhmille?

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tässä opinnäytteen tutkimusotteessa on sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia ominaisuuksia. Valitsin molemmat tutkimusotteet, koska kyselytutkimukseen osallistuvien määrä ei ollut tilastollisesti suuri ja kattava ja koska kumpaakin tutkimusotetta käyttämällä sain aineistostani esiin tutkimusongelman kannalta olennaiset piirteet. Tiedonkeruumenetelmä käytin sähköpostitse lähetettyä kyselylomaketta.

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan tietoa numeerisesti kuvattavissa olevista asioista ja voidaan mitata eri asioiden välisiä riippuvuuksia. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus puolestaan auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta, käyttäytymistä ja päätösten syitä. (Heikkilä 1998, 15,16.) Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusote ovat menetelmiä, joita on vaikea täysin erottaa toisistaan. Usein ajatellaan, että ne täydentävät toisiaan ja tutkimusotteita voidaan käyttää rinnakkain. On sanottu, että kvantitatiivinen käsittelee lukuja ja kvalitatiivinen pyrkii ymmärtämään merkityksiä, mutta silti kahta suuntausta ei pidä asettaa vastakkain. Lähes aina numerot ja merkitykset vaikuttavat toisiinsa. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2000, 125 -126).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei sattunaisotoksella. Kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja pyrkimyksenä on enemmänkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja siinä pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimukseen. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tiedonkeruun instrumenttina käytetään ihmistä ja suositaan menetelmiä, joissa tutkittavien mielipiteet ja näkökulmat pääsevät esille. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 156-157.)

Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu hyvin tutkimukseen silloin, kun ollaan enemmänkin kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista, ei niinkään niiden yleisluontoisesta jakaantumisesta. Jos halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy-seuraussuhteista, joita ei voida tutkia kokeen avulla, kvalitatiivinen tutkimusote sopii hyvin. (Metsämuuronen 2003, 167.) Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista tutkia pientä aineistoa ja pyrkiä tekemään aineistosta mahdollisimman perusteellinen

analyysi. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole määrä, vaan laatu. (Eskola & Suoranta 2008, 18.)

Hirsjärven ym. (2003, 125) mukaan kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus voivat täydentää toisiaan. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista käytetään rinnakkain laajentamaan kvalitatiivisen analyysin tulosten pätevyysaluetta yksinkertaisten laskennallisten menetelmien avulla. Numeroita ja merkityksiä käytetään vastavuoroisesti riippuvaisina asioiden ilmentämismuotoina, esimerkiksi tyytyväisyyttä hallituksen toimintaan voidaan tiedustella sekä ”kouluarvosanalla” että vapaata tekstimuotoa hyödyntämällä. (Hirsjärvi ym. 2003, 125.)

Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimusote eroavat kuitenkin toisistaan, joten on järkevää valita jompikumpi otteista pääasialliseksi tutkimusotteeksi. Jos valitaan kvantitatiivinen tutkimusote peruslähestymistavaksi, voidaan analyysiä täydentää laadullisilla tapaustutkimuksilla. Mikäli peruslähtökohta on tehdä laadullista tutkimusta, on haastatteluun tai havainnointiin mahdollista liittää kvantitatiivinen mittaus, joka toimii taas laadullisen raportin havainnollistuksena. (Metsämuuronen 2003, 208.) Tämän tutkimuksen pääasiallinen tutkimusote on kvalitatiivinen. Päädyin kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen, sillä halusin selvittää yhteisöpedagogiopiskelijoiden ajatuksia, tuntemuksia, mielipiteitä ja kehittämideoita vertaistuesta, hopsaamisesta ja kotiryhmätoiminnasta. Kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan usein kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta asioiden syitä ei pystytä riittävästi selvittämään. (Heikkilä 2008, 16.)

Vastauksista on pyritty tunnistamaan mahdollisimman monenlaisia erilaisia asioita, muutakin kuin niiden yleisyyttä, mutta toisaalta myös sitä, minkä tyyppisiä asioita mainitaan erityisen paljon. On siis pyritty huomioimaan sekä tyyppisyys että moninaisuus. Vastaajien sitaatit toimivat aineistoa kuvaavina esimerkkeinä. Tutkimuksen kvantitatiivisuus näkyy siinä, että osa kyselyn vastauksista soveltuu määrälliseen mittaukseen ja saadut vastaukset on tallennettu numerolliseksi aineistoksi.

4.3 Kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen (LIITE 2). Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, se on tehokas ja se voidaan käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida tietokoneen avulla. Kyselytutkimuksen haittoina pidetään sen pinnallisuutta, huonosti laaditun kyselylomakkeen aiheuttamia väärinymmärryksiä vastauksissa sekä katoa. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.) Lomakkeen suunnittelu edellyttää tutkimusaihetta koskevaan kirjallisuuteen tutustumista ja käsitteiden, tutkimusasetelman ja tutkimustavoitteen määrittelyä. Hyvä tutkimuslomake on selkeä, siisti, ohjeiltaan yksiselitteinen ja johdonmukainen. (Heikkilä 2008, 49-50.)

Laadin sähköpostikyselyn Webropol-ohjelman avulla tammikuussa 2011. Testasin lomakkeen kolmella työkaverillani sekä kahdella Humakin lehtorilla. Tässä vaiheessa korjasin lomakkeen virheet, täsmensin kysymyksiäni ja hioin saatekirjettä. Kysely lähetettiin kaikille Humakin Joensuun kampuksen 41 aikuisopiskelijalle Joensuun ja Kuopion ryhmistä eli kyseessä on kokonaistutkimus.

Laitoin tiedotteen tutkimuksesta Joensuun kampuksen opiskelijoiden omalle foorumille. Lehtorimme tiedotti asiasta myös Kuopion ryhmän opiskelijoille. Varsinainen saatekirje (LIITE 1) oli kyselylomakkeen yhteydessä. Pyrin tekemään kyselylomakkeesta selkeän ja loogisen. Heikkilän (2008, 48) mukaan tutkimuslomakkeessa samaa aihetta koskevat kysymykset on hyvä ryhmitellä kokonaisuuksiksi ja otsikoida ne. Olin ryhmitellyt kysymykset kolmeen eri teemaan, vertaistuki, hopsaaminen ja kotiryhmät. Avasin teemat ennen kysymysryhmiä selkeyttääkseni vielä käsitteet ja saadakseni avoimiin kysymyksiin täsmällisiä vastauksia.

Tutkimuskysymyksiä oli yhteensä 22. Vastausvaihtoehdoiksi valitsin vähimmäismäärän eli kyllä/ei vaihtoehdot. Jos vastausvaihtovaihtoehtoja on vain kaksi, sanotaan kysymystä dikotomisiksi (Heikkilä 2008, 51). Saadakseni tietoa opiskelijoiden mielihiteistä, kehittämissuhteista ja kokemuksista laitoin mukaan myös avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden vastaajalle ilmaista itseään omin sanoin ja niiden avulla saadaan keskeisin ja tärkein tieto paremmin esille. Avoimet kysymykset toimivat siis täydentävinä kysymyksinä eli ne toistivat sisällöil-

tään asteikkokysymysten aiheita. Määräaikaan mennessä vastauksia oli palautunut vain 12, joten uusin kyselyn helmikuun 2011 alussa. Kerroin saatekirjeessä vastamisen vievän vain 5-10 minuuttia, seikka joka unohtui mainita ensimmäisessä saatekirjeessä. Uusintakyselyn jälkeen vastauksia oli koossa 28.

Huomasin palautuneissa vastauksissa samankaltaisuutta. Kvalitatiivisen aineiston koon määrittämiseksi on olemassa muutamia sääntöjä. Jos uudet tapaukset eivät tuota tutkimusongelmaan mitään uutta tietoa, on kyseessä aineiston kylläntyminen eli saturaatio. Tutkijan on itse päätettävä, milloin aineistoa on riittävästi ja kattaako kerätty aineisto tutkimusongelman. (Eskola & Suoranta 2008, 62-63.) Vastausprosentiksi muodostui 68,2 ja koska aineistoa oli mielestäni riittävästi kasassa, en tehnyt enää seuraavaa kyselykierrosta. Avoimiin kysymyksiin oli tullut myös paljon vastauksia, jotka vastasivat tutkimusongelmaan.

4.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Kyselyssä oli neljä taustatietojä selvittävää kysymystä; ikä, sukupuoli, opiskelupaikkakunta ja suoritettavien opintopisteiden määrä. Näiden kysymysten avulla halusin saada tietoa siitä, onko taustatekijöillä vaikutusta vastauksiin. Vastaajien ikäjakauma oli 24-57 vuotta. Jaottelin vastaajat alle 40-vuotiaisiin ja yli 40-vuotiaisiin. Suoritettavien opintojen laajuus oli vähimmillään 32,5 opintopistettä ja enimmillään 170 opintopistettä. Jaottelin vastaajat alle 100 opintopisteen suorittajiin ja yli 100 opintopisteen suorittajiin. Suoritettavien opintojen laajuudella tarkoitetaan hyväksilukemisen jälkeen opiskelijan suoritettavaksi jäävää opintojen määrää opintopisteinä.

Avoimia kysymyksiä mukana oli 8 ja dikotomisia kysymyksiä 10. Aloitin aineiston järjestämisen tarkastamalla aineiston ja etsimällä virheitä. Kaksi vastaajaa oli vastannut väärin kysymykseen suoritettavien opintopisteiden määrästä. He olivat laittaneet vastaukseksi tutkinnon laajuuden eli 210 op. Yksi vastaaja kertoi suoritettavia opintopisteitä olevan riittävästi. Neljä vastaajaa oli valinnut tiettyjen kysymysten kohdalla kyllä/ei vaihtoehtoon kummankin vaihtoehdon. Kaikki vastaukset koskivat eri kysymyksiä, joten kyseessä ei liene kysymysten epäselvyys, vaan vastaajien halu ilmaista

kummankin vaihtoehdon olevan yhtä hyvä tai yhtä huono. Nämä kohdat jätin pois laskiessani vastausprosentteja kuhunkin kysymykseen.

Avoimiin kysymyksiin käytin sisällönanalyysiä, jonka avulla pyrin saamaan tutkittavasta asiasta selkeän ja tiiviin kuvauksen ja jonka tuloksia voin verrata aikaisempiin tutkimustuloksiin. Luokittelun tein siten, että tutkin vastauksien alkuperäisilmaisuja ja muotoilin ne pelkistetyimmiksi ilmaisuiksi ja sen jälkeen luokittelin ne. Sisällönanalyysissä aineistosta etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä ja ne esitetään tiivistetyssä muodossa. Syrjäläisen mukaan (1994) sisällön analyysi alkaa siitä, että tutkija on tutustunut perinpohjaisesti omaan aineistoonsa ja hallitsee keskeiset käsitteet. Aineiston sisäistämisen ja karkean luokittelun jälkeen täsmennetään tutkimustehtävä ja käsitteet. Tämän jälkeen todetaan ilmiöiden esiintymistiheys ja poikkeukset ja tehdään uusi luokittelu. Ennen johtopäätöstä ja tulkintaa tehdään ristiinvalidointi, joka tarkoittaa saatujen luokkien puoltamista ja horjuttamista aineiston avulla. (Metsämuuronen 2003, 198.)

Jaottelin saamiani vastauksia jakamalla niitä tutkimusongelmittain alueisiin. Vertaistukeen liittyvät vastaukset olivat yksi ryhmä, hopsaamiseen liittyvät toinen ryhmä ja kotiryhmään liittyvät kolmas ryhmä. Analysoinnissa käytin apuna myös Webropolin analysointiohjelmää, joka esitti avoimissa kysymyksissä yleisimmin käytetyt sanat sanakarttoina ja diagrammeina. Tutkimustuloksissa suorat lainaukset erottuvat kursivoituna tekstinä.

Dikotomiset kysymykset analysoin Webropol ohjelmalla. Suppean aineiston vuoksi en käyttänyt tilasto-ohjelmia, kuten SPSS-ohjelmaa, vaan katsoin saavani tarvitsevani tutkimustulokset myös Webropol ohjelmalla. Saamani aineiston siirsin Excelliin, jossa muunsin tiedot taulukkomuotoihin. Webropolilla tehdyn ristiintaulukoinnin avulla halusin saada tietoa siitä, onko iällä, sukupuolella ja suoritettavien opintopisteiden määrällä vaikutusta vastauksiin. Ristiintaulukoinnin avulla selvitetään kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä. (Heikkilä 2008, 210.) Tutkimustulosten yksinkertaisin esittämis- ja tulkintatapa on ristiintaulukointi suorien jakaumien ohella. Suorassa jakaumassa tarkastellaan vain yhtä muuttujaa sekä muuttujan eri arvojen saamia määriä, esimerkiksi montako vastaajaa oli miehiä ja montako naisia. Ristiintaulukoinnissa tarkastellaan kahta muuttujaa samanaikaisesti. Ristiintaulukointi nimitys tulee

siitä, että taulukossa tarkastellaan kahden muuttujan ominaisuuksien saamia arvoja ristikkäin, esimerkiksi ammattia ja sukupuolta. (Kananen 2010, 106.)

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi keskittyy koko tutkimusprosessiin ja sen raportointiin. Tutkija itse on tutkimuksessa keskeinen tekijä ja hänen tekemänsä tulokset ovat kontekstisidonnaisia. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden kriteereiden mukaan. (Eskola & Suoranta 2008, 210-211.) Luotettavuutta kuvaa kaksi eri termiä, reliabiliteetti ja valideetti, jotka molemmat tarkoittavat luotettavuutta, mutta reliabiliteetti viittaa tutkimuksen toistettavuuteen ja valideetin keskeinen luotettavuussisältö on puolestaan se, mitataanko sitä, mitä on tarkoitus mitata? Reliabiliteettiä arvioidaan esimerkiksi uusinta- tai rinnakkaismittausten avulla, tutkimalla mittarin sisäistä johdonmukaisuutta tai vertaamalla kahden eri tutkijan saamia mittaustuloksia keskenään. (Metsämuuronen 2003, 42-43.) Valideettiin voivat vaikuttaa esimerkiksi epärehelliset tai vajavaiset vastaukset.

Mäkelän (1990) mukaan kvalitatiivisen aineiston arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin: Analyysin kattavuuteen, arvioitavuuteen, toistettavuuteen sekä aineiston yhteiskunnalliseen merkittävyyteen ja riittävyyteen. Laadulliset tutkimusraportit ovat yleensä henkilökohtaisempia ja enemmän tutkijan omaa pohdintaa sisältäviä, kuin kvantitatiiviset tutkimukset. (Eskola & Suoranta 2008, 214.)

Roolini sekä tutkimuksen toteuttajana että kohderyhmään kuuluvana ei ollut hankala, koska toteutin tutkimuksen anonyyminä sähköpostikyselynä. Jos olisin tehnyt haastattelututkimuksen, olisin joutunut miettimään objektiivisuutta tarkemmin. Haastattelututkimuksessa olisin voinut johdatella liikaa ja tarjota omia mielipiteitäni keskusteluihin mukaan. Heikkilän (2008) mukaan tutkimusta tehdessä tutkijan on oltava puolueeton ja valittava subjektiivisesti tutkimusmenetelmät ja kysymykset. Haastattelututkimuksissa puolueettomuus on tärkeää varmistaa. Haastattelutilanteessa haastateltava ei saa johdatella vastaajia. (Heikkilä 2008, 31.)

Tutkimuksen luotettavuutta kasvattaa myös tutkijan mahdollisimman tarkka kuvaus tutkimusprosessista ja sen vaiheista, olosuhteista ja mahdollisista virhetulkinnoista ja näiden syistä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2007, 227). Sähköpostikyselyn validiteettia paransi kysymyslomakkeen testaus, jonka avulla selvitettiin ennalta ongelmallisia kysymyksiä eri tietämysmäärän omaavilla testivastaaajilla. Validiteettia paransi myös kysymyslomakkeen suhteellisen nopean täyttämismahdollisuus sekä verrattain yksinkertaiset kysymysmallit, jolloin voidaan olettaa vastaajien sekä ymmärtäneen kysymysten tarkoitus hyvin, että jaksaneen vastata täyspainoisesti koko kysymyslomakkeeseen. Jouduin kuitenkin pohtimaan kyselylomakkeen toimivuutta ja selkeyttä jälkikäteen. Minun olisi ollut syytä kertoa saatekirjeessä, että vastaukset halutaan vain joko kyllä tai ei vastauksina. Muutamat vastaajat eivät näin tehneet ja jouduin poistamaan ne vastaukset virheellisinä. Olisin voinut myös tutkia etukäteen Webropol-ohjelman kyselyasetuksia ja ehkä sitä kautta määritellä kyselyn niin, että vain jompikumpi vaihtoehtoista olisi hyväksytty.

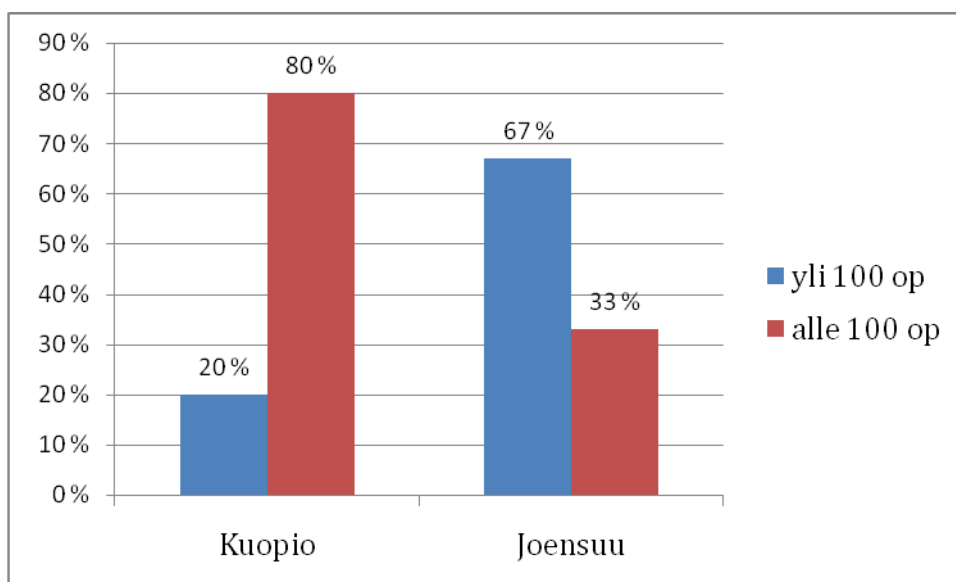
Olen kokenut aiheen läheisyyden itselleni pelkästään positiivisena asiana. Objektivisuuden olen pyrkinyt säilyttämään sillä, että olen käsitellyt vastaukset totuudenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa objektivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, sillä tietäjä ja se mitä tiedetään, kietoutuvat olennaisesti toisiinsa. Tulokseksi voimme saada vain ehdollisia selityksiä johonkin paikkaan ja aikaan rajoittuen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2007, 293.) Kuitenkin tutkittavien osalta vastaukset perustuvat vastaajien subjektiivisiin kokemuksiin ja näin ollen niitä on pidettävä totena.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämä kysely lähetettiin kaikille Joensuun kampuksen kansalais- ja nuorisotoiminnan koulutusohjelmassa vv. 2009-2011 yhteisöpedagogeiksi opiskeleville ja opiskelleille aikuisopiskelijoille. Kysely lähetettiin 41 opiskelijalle ja kyselyyn vastasi 28 opiskelijaa. Vastausprosentti oli 68,2. Vastaajista 18 oli Joensuun ryhmän opiskelijoita ja 10 Kuopion opiskelijoita. Kyselyyn vastasi 20 naista ja kahdeksan miestä. Vastaajien

ikäjakauma oli 24-57 vuotta. Vastaajista 14 henkilöä oli yli 40-vuotiaita ja 13 henkilöä alle 40-vuotiaita.

Kyselyyn vastanneilla oli suoritettavia opintopisteitä vähimmillään 32,5 op ja enimmillään 170 op. Kolmen vastaajan tulokset eivät ole mukana. Yksi ei ilmoittanut opintopisteitään ja kaksi vastasi kysymykseen virheellisesti ilmoittamalla kokonaisopintopisteiden määrän 210 op. Kuten kuvio 1 osoittaa, oli Joensuun ryhmän opiskelijoilla suoritettavanaan enemmän opintopisteitä, kuin Kuopion opiskelijoilla. Tämä voi johtua siitä, että Kuopion ryhmän opiskelijoilla oli enemmän sekä aikaisemmin suoritettuja opintoja että työkokemusta.

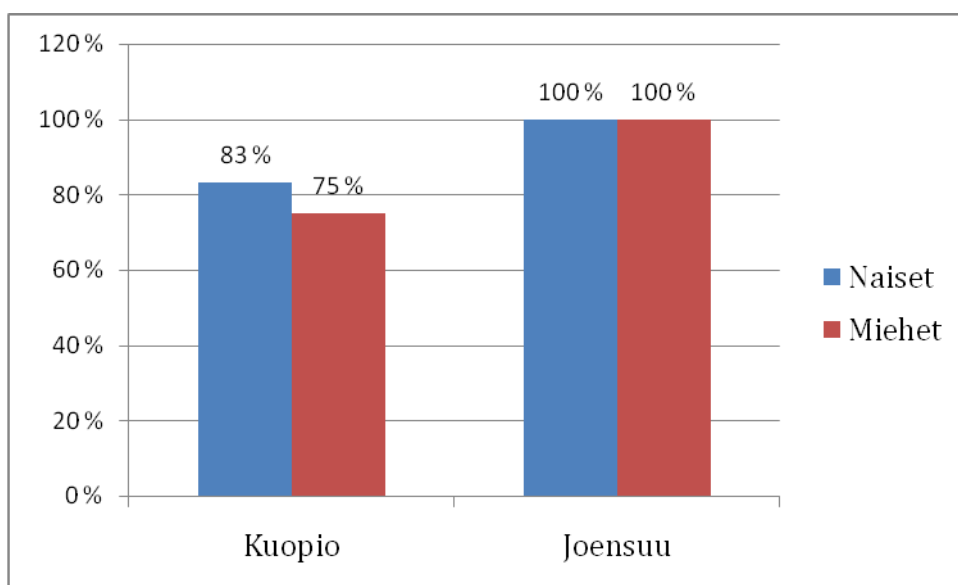
Kuvio 1. Suoritettavien opintopisteiden määrä.

5.1 Vertaistuki

Yksi päätutkimusongelma oli selvittää, ovatko opiskelijat saaneet vertaistukea toisilta opiskelijoilta opintojensa aikana. Kyselylomakkeessa oli vertaistukeen liittyen neljä dikotomista kysymystä, joista kaksi koski suoraan vertaistukea ja kaksi sitä, kuinka paljon opiskelijat ovat toisiinsa yhteydessä sähköisesti lähiopintopäivien välillä ja

kuinka yhteydenpito tuki opiskelua. Vertaistukeen liittyviä avoimia kysymyksiä oli neljä.

26 vastaaja 28:sta oli saanut vertaistukea opintojen aikana. Vastausten perusteella Joensuun opiskelijat kokivat saaneensa hieman enemmän vertaistukea kuin Kuopion opiskelijat.

Kuvio 2. Oletko saanut vertaistukea ja kannustusta toisilta opiskelijoilta opintojesi aikana? Kyllä vastaukset.

Kysymykseen millaista vertaistukea olet saanut, vastattiin mm. näin:

Yhdessä opintojen pohtimista. Kannustusta omiin opintoihin.

Keskustelua, sähköpostia, tekstiviestejä ja HP:n kautta mielipiteiden ja kokemusten vaihtoa liittyen opintokursseihin, oppimistehtäviin ja yleisesti ammatitilaan. Myös neuvoja, ohjeita ja opastusta ja palautetta opintoihin liittyen olen tarvittaessa antanut sekä saanut.

*Tsemppiä ja hyvää huumoria. Tieto, siitä ettei pakerra yksin, auttaa, kun "paker-
taa yksin", siis etänä. Opiskelun ja muun elämän yhteensovittamisesta on paljon*

juteltu ja samoin oppimistehtävien perusteella tosielämän työtilanteista. Kannustava ilmapiiri motivoi ja auttaa jaksamaan/jatkamaan "heikolla" hetkellä.

Mm. verkko- opintojen suorittamisessa, yhdessä jaetuissa opintokokonaisuuksissa keskustelujen avulla tukea, kehittämisajatuksia, kanssamatkaajan kokemusta, jaettua iloa ja ahdistusta myös viestein sähköpostilla, tekstareilla, puhelimitse ja lähijaksojen yhteydessä.

Vastaajat kokivat tärkeiksi toisilta saadun kannustuksen, tukemisen, konkreettisen avun opintotehtävien tekemisessä, ajatusten jakamisen ja kokemusten vaihtamisen. Tunne ja tietoisuus siitä, että ei ole yksin, oli myös tärkeä. Tukea on tarvittu kieliopintoihin, verkko-opintoihin ja muiden hankalien opintokokonaisuuksien avaamiseen. Vastaajat kokivat myös muilta saadun palautteen tärkeäksi. Opintojen edetessä omista opiskelukavereista oli tullut turvallisia vierelläkulkijoita. Valtti (2010) raportin mukaan vertaisryhmissä keskustellaan ja reflektoidaan yhdessä opiskeluun liittyvistä asioista. Revon (2010) tutkimuksen mukaan ryhmän tuki lisää motivaatiota ja erilaiset näkökulmat selkiyttävät omaa ajattelua. Aikaisempien tutkimukset tukevat hyvin myös tämän tutkimuksen tuloksia vertaistuen merkityksestä ja tärkeydestä.

Erityisen merkittävää on ollut se, että tuen antaja on jotakuinkin samalla aaltopi-tuudella, ymmärtää jaettujen ongelmien eri puolia, riittävän tuttu ja turvallinen. Koko ryhmän kanssa kokemusten jako myös erityisen antoisaa. Silloin tulee erilaisia kokemuksia ja erilaisia arvokkaita näkökulmia.

Olemme käyneet yhdessä läpi tehtäviä ja tiukan paikan tullen on aina voinut kysäistä kaverilta miten on tehtävän tehnyt. Opiskelijakavereilta on saanut vinkkejä esim. harjoittelupaikoista, jotka eivät itselle olisi tulleet mieleen.

27 vastaajaa 28:sta koki, että vertaistuki on tärkeää opintojen edistymisen kannalta. Vertaistuki koettiin yhteisöllisyyttä edistäväksi tekijäksi ja Humakin toivottiin kannustavan opiskelijoita vertaistukeen ja ottavan vertaistuen merkityksen aktiivisesti esille jo opintojen alussa. Kysymykseen minkälaisessa tilanteessa olet erityisesti tarvinnut vertaistukea vastattiin muun muassa näin:

Erityisesti kimuranttien tilanteiden eteen tullessa olen kokenut erittäin merkittäväksi vertaistuen. Välillä motivaatio on ollut hukassa niin vertaistuki on mahdollistanut, että on voinut puntaroida omia asioita, ja niitä on voinut peilata samas-

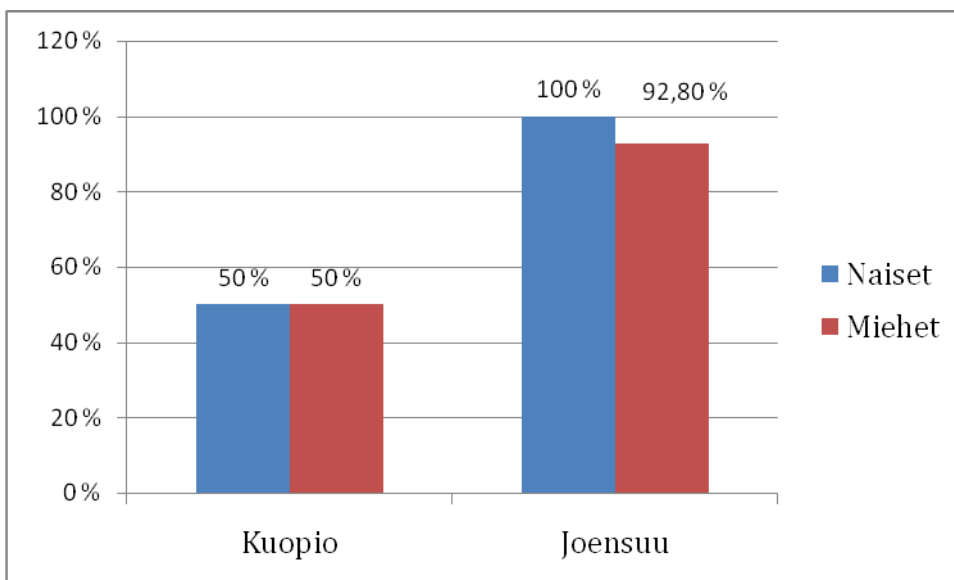
sa tilanteessa olevien kanssa. Yhdistävät kokemukset ovat antaneet voimia asioiden eteenpäin viemisessä tai antaneet vaihtoehtoisia mahdollisuuksia.

Kun oma opinnot jymähtävät paikoilleen - potkua omaan jaksamiseen ja etenemiseen – motivaatioon, kun on epäselvyyksiä mm. tehtävien teossa, ohjeistuksissa tai muuten vaikea hahmottaa mitä pitikään tehdä.

Kun tehtävät ovat tuntuneet ylitsepääsemättömiltä, vertaistuen avulla asiat on normalisoituneet.

Ilman vertaistukea olisi opiskelu ollut todella vaikeaa - vrt. vähäiset lähiopetuspäivät. Mielestäni vertaistuki yhdessä teoria opetuksen kanssa mahdollistavat kokonaisvaltaisen oppimisen ja etenkin uuden omaksumisen " haltuun oton".

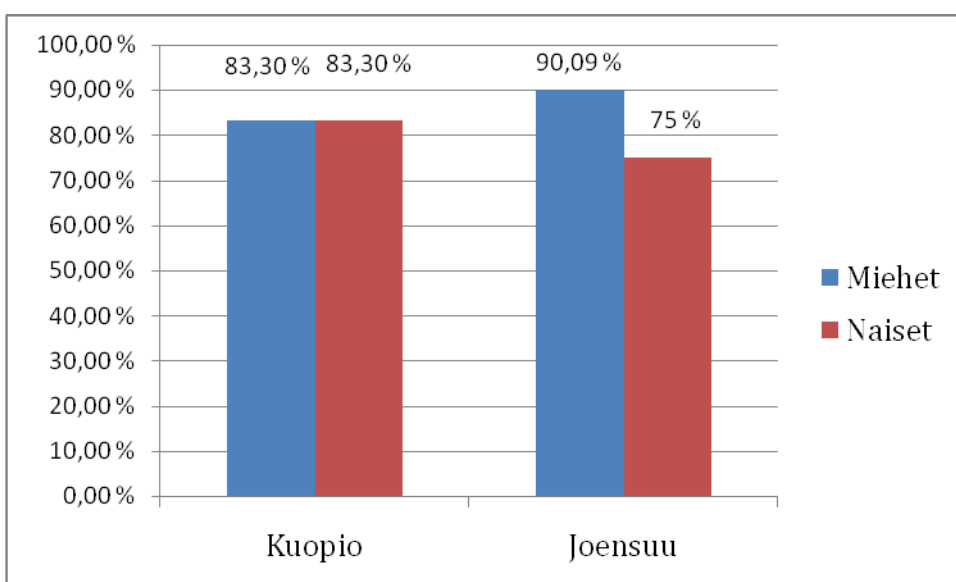
21 vastaajaa 27:sta oli ollut yhteydessä toisiin opiskelijoihin sähköisesti lähiopetuspäivien välillä. Aktiivisimpia yhteydenpitäjiä olivat Joensuun ryhmän naisopiskelijat, joista kaikki vastanneet olivat pitäneet yhteyttä toisiin. Tähän kysymykseen yksi nainen Joensuun ryhmästä jätti vastaamatta. 24 vastaajaa 28:sta oli sitä mieltä, että sähköinen yhteydenpito muihin opiskelijoihin edistää omaa opiskelua.

Kuvio 3. Oletko ollut verkon kautta yhteydessä toisiin opiskelijoihin lähiopetuspäivien välillä? Kyllä vastaukset.

5.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Toinen päätutkimusongelma oli tutkia sitä, miten henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen eli hopsaaminen tukee opiskelua. Hopsiin liittyviä dikotomisia kysymyksiä oli kolme ja avoimia kysymyksiä kaksi. 23 vastaajaa 27:sta oli sitä mieltä, että hops-ohjaus oli ollut riittävää. Yhden vastaajan tiedot eivät ole mukana kyllä/ei vastauksen vuoksi. Tämän tutkimusongelman avoimiin kysymyksiin vastattiin kaikkein eniten. Kysymykseen missä opintojen vaihessa hops-ohjaus on ollut mielestäsi erityisen tärkeää vastausprosentti oli sata.

Kuvio 4. Onko hops-ohjaus ollut mielestäsi riittävää? Kyllä vastaukset

Yhtä lukuunottamatta kaikki vastaajat kokivat hopsauksen olevan tärkeintä heti opintojen alussa.

*Opintojen alkuvaiheessa HOPSauksen merkitystä ja tarkoitusta voisi selventää ja selkiyttää, samoin voisi korostaa omien vaihtoehtojen mahdollisuuksia opin-
topolun rakentamisessa aikuisopiskelijalle.*

Mielestäni HOPS-ohjaus on tärkeää koko opintojen ajan mutta sen merkitys korostuu alussa, että opiskelijalle selkeytyy riittävästi oma opintopolku ja vaihtoehtoiset mahdollisuudet.

Aivan opintojen alussa sekä tilanteissa missä on kokenut junnavaansa paikoillaan.

Alussa ja opintojen keskivaiheilla. Itselleni koko opiskelu avautui oikeastaan vasta opintojen puolivälissä.

Alussa, mutta myös säännöllisin väliajoin pitkin matkaa sähköisenä.

Jotkut vastaajat kokivat, että hopsaaminen opintojen alussa venyi liian pitkälle ja aiheutti epätietoisuutta. Myös hops-ohjaajan vaihtuminen mietitytti ja verkon kautta tapahtuvaa hopsaamista ei pidetty hyvänä. Ääripäitäkin löytyi:

Olen ollut erittäin tyytyväinen, että hopsaaja on aktiivisesti pitänyt yhteyttä ja kysellyt kuulumisia.

En vielä oikein ymmärrä koko hopsausta. Olen tavannut hopsaajani yhden kerran.

Opintojen aloittamisen lisäksi suuri tarve hopsamiselle oli opintojen loppuvaihteessa, opinnäytetyöprosessissa ja roikkuvien opintojen loppuunsaattamisessa. Yksi vastaaja tiivistä hopsauksen tarpeellisuuden näin:

Alussa ja lopussa. Ja vähän siinä välillä.

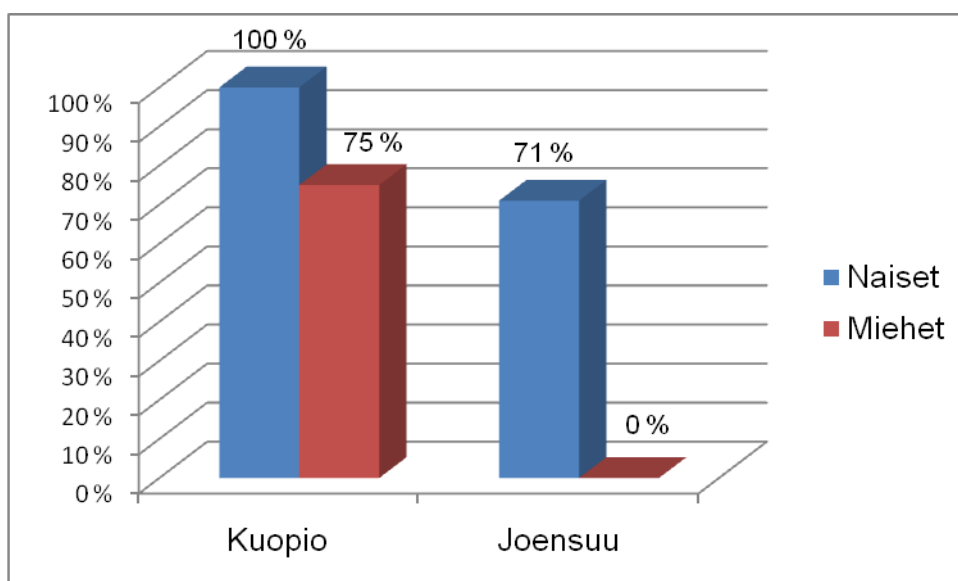
Muutaman vastaajan mukaan vaihtoehtoisten opintopolkujen hyödyntämistä, kuten virtuaali-AMK:n opintoja ei tuotu hopsauksessa tarpeeksi esille. Vain 13 vastaajaa 27:sta vastasi, että he olivat itse aktiivisesti päivittäneet hopsiaan. Aktiivisimmat hopsien päivittäjät olivat naisia (12/13). Vain kaksi miestä vastasi päivittäneensä aktiivisesti hopsiaan. Yhden vastaajan tiedot eivät ole mukana kyllä/ei vastauksen vuoksi.

5.3 Kotiryhmä

Kolmas tutkimusongelma koski kotiryhmiä. Kyselyssä oli kolme kotiryhmään liittyvää dikotomista kysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Tässä kyselyssä tarkoitin kotiryhmällä vertaisoppimisryhmää, jossa opiskellaan ja vaihdetaan oppimiskokemuksia toisten opiskelijoiden kanssa säännöllisesti. Vain 5 vastaajaa oli opiskellut kotiryhmissä aiemmin. 23 vastaajaa 27:stä oli kuitenkin sitä mieltä, että kotiryhmäopiskelu sopisi hyvin aikuisopiskelijoiden monimuoto-opetukseen.

Kotiryhmäopiskeluun kaikkein myönteisimmin suhtautuivat yli 40-vuotiaat naiset ja kielteisemmin Joensuun ryhmässä opiskelevat miehet. Suoritettavien opintopisteiden määrällä ei ollut suurta merkitystä asennoitumisessa kotiryhmäopiskeluun. 19 vastaajaa 27:stä haluaisi itse opiskella kotiryhmässä. Sopsisiko kotiryhmäopiskelu mielestäsi hyvin kotiryhmäopiskeluun ja haluaisitko opiskella kotiryhmissä kysymyksiin yksi vastaaja vastasi kumpaankin kyllä/ ei, joten hänen tiedot eivät ole mukana. Se, että naiset suhtautuivat myönteisemmin kotiryhmäopiskeluun, kuin miehet voi johtua siitä, että naiset jakavat asioitaan enemmän toisten kanssa ja tämä näkyy myös opiskelussa. Yksilösuoritusten sijaan haetaan yhdessä oppimisen kokemusta, pohdintaa ja erilaisia näkökulmia oppimiseen.

Kuvio 5. Haluaisitko opiskella kotiryhmässä? Kyllä vastaukset.

Kotiryhmäkysymyksien avoimiin vastauksiin tuli paljon vastauksia ja pohdintoja. Ideaan suhtauduttiin pääsääntöisesti positiivisesti.

Tämä vertaistyo-skentely on mielestäni ihan opiskelua, jolloin se voisi oikeesti kuulua opetussuunnitelmaan ns. pakollisena.

Kotiryhmä olisi varmaankin kokeilemisen ja kehittämisen paikka aikuisopiskelijaryhmässä. Yhdessä keskusteleminen ja mahdollisesti myös tekeminen auttaisi motivaatiossa ja antaisi voimia opintoihin, " ei tarteis yksin puurtaa".

Osallistumisen tulisi olla vapaaehtoista.

Ihmettelin opintojen alusta alkaen, miksi palautettuja tehtäviä ei jotenkin jaeta yhdessä!! Pakottaahan ei voi, mutta kenties kotiryhmä (=pienryhmä) olisi sellainen paikka, jossa jokainen uskaltaisi tuotoksiaan muillekin avata. Tuntuu turhelta, että jokainen tuottaa sivutolkulla esseitä ja raportteja, jotka opettajat kertaalleen lukaisevat läpi ja siinä kaikki! Avataan sitä oppimaamme ja ajatuksiamme! Keskustellaan tehtävistä palautuksen jälkeen, eikä vain suoriteta suorittamasta päästyämme! Tiivistähtiset lähijaksot eivät mahdollista syvällistä vertaistuellista toimintaa. Toivottavasti kotiryhmistä muodostuu tuleville opiskelijoille areena, jossa opiskelu antaa/opiskelusta saa irti enemmän kuin tätä nykyistä suorittamista.

Vastaajat pitivät kotiryhmien kokoontumisesta lähipäivien yhteydessä parhaimpana vaihtoehtona, jos se vain aikataulullisesti olisi mahdollista. Verkossa tapahtuvaan yhteydenpitoon suhtauduttiin myös myönteisesti, mutta kuten yksi vastaaja totesi: "Sähköinen media ei korvaa henkilökohtaista vuorovaikutusta." Vastaajia mietitytti ajankäytön lisäksi se, kuinka ryhmät muodostettaisiin? Työhistorian, henkilökemioiden vai asuinpaikkakunnan mukaan. Kuka raamit määrittelee ja kuinka se tehdään? Tavoitteiltaan ja toimintatavoiltaan epätasainen ryhmä ei edistä opiskelua, päinvastoin se voi haitata opiskelua.

Tehtävän työn täytyy olla selkeitä ja ryhmässä selvä tavoite. Jos ryhmä epätasainen työsken-telytavoiltaan, on helpompi tehdä työ yksin.

Ryhmä pitää saada itse valita joko työhistorian, omien tavoitteiden, opiskeluvaiheen ja henkilökemioiden vuoksi. Pitäisikö koko ja raamit jotenkin määritellä...

Toisaalta on hyvä saada vertaistukea. Jokainen kulkee kuitenkin omia polkujaan, ja itse saattaisin kokea ahdistavana toisten kanssa työskentelyn. Tarkoitan sitä, että tulisiko tunne, että on pakko kiiruhtaa muiden mukana. Sopia aikatauluista, ja yrittää pitää niistä kiinni.

Millä perusteella kotiryhmät jaettaisiin? kiinnostuksenkohteiden mukaan, samalla suunnalla asumisen mukaan? olisi ideaalia jos kotiryhmä kokisi luontevaksi sen yhteydenpidon ja he kokisivat saavansa tukea toisiltaan. toisaalta tähän saattaa toteutua jo pelkästään sillä, että olisi jokin kotiryhmä/vertaistukiryhmä? vaikea tietää, kun ei ole ollut mahdollisuutta kokeilla tällaista :)

Kotiryhmää kannatettiin myös sen vuoksi, että siellä olisi mahdollisuus käydä yhdessä läpi opintojaksojen sisältöä ja pohtia yhdessä sitä, mitä kukin kokee oppineensa opintojaksojen aikana. Tiivistähtiset lähijaksot eivät mahdollista sitä, että tehtäviä pystyttäisiin purkamaan yhdessä ja oppimaan myös toisilta. Tiukan suorittamisen sijalle kaivattiin yhteisöllisyyttä, vertaistukea ja keskusteluja opinnoista. Projektien ja opinnäytteen tekemiseen myös kotiryhmä sopisi hyvin.

Kotiryhmäopiskelussa tulisi turvata vuorovaikutuksellisuus, joka omissa opinnoissani oli kuitenkin sitä opintojen parasta antia. Kohtaaminen, kuuleminen ja kannustus toteutui kivasti yhdessä tehden ja yhteisen jakamisen kautta.

Aikuisopiskelijat voisivat työstää esim. opinnäytettä tai projekteja kotiryhmässä. Nythän mielipiteiden ja kokemusten vaihtaminen/jakaminen jäi opinnäytteiden osalta erittäin vähäiseksi, jolloin opinnäytteen tekeminen oli tosi yksinäistä puurtamista ja vertaisoppiminen jäi erittäin vähäiseksi.

Ne jotka vastasivat kielteisesti kotiryhmäideaan, perustelivat vastauksiaan sillä, että kaikkien kanssa kemia ei toimi ja toisten kanssa opiskelu voi aiheuttaa myös ahdistusta, jos itse ei pysy muiden tahdissa mukana. Yksi vastaaja totesi aikuisten ihmisten osaavan pitää toisiin yhteyttä ilman ohjattua ja säännöllistä ryhmää. Yksi vastaaja pohdiskeli sitä, voisiko jo Humakista valmistuneet opiskelijat toimia kotiryhmien ohjaajina.

Vertaisryhmien kokoontumispaikkoja mietittiin:

Voisi kehittää kotiryhmiä. Kotini olisi avoin !

Lähipäivissä kokoontuminen ja verkossa ilman muuta omana ryhmänä joko HP:ssa tai jopa facebookissa.

Lähipäivät eivät saisi olla ainoastaan power point-esitysten kiivastahtista läpikäymistä. Lisää aikaa yhteiselle pohdinnalle ja keskustelulle. Ohjatusti. Itsenäisesti opiskelua kyllä on riittävästi joka tapauksessa.

Verkossa ja toisten kotona rennosti.

Lähipäivinä olisi ihana tavata kasvokkain, mutta spostilista, nettiforumi, fb mikä vain voisi toimia yhteydenpitoalustana väliaikoina?

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuoda esille Humanistisen ammattikorkeakoulun Joensuun kampuksen yhteisöpedagogiopiskelijoiden kokemuksia vertaistuesta, hopsaamisesta sekä kartoittaa heidän suhtautumista kotiryhmäopiskeluun. Ilahduttavaa oli se, että vastausprosentti oli 68,2 ja melkein kaikki vastaajat vastasivat avoimiin kysymyksiin ja pohtivat hyvinkin laajasti ja seikkaperäisesti annettuja kysymyksiä. Koska kyselylomakkeessa vastausvaihtoehdot olivat vain kyllä ja ei, odotin ja toivoin vastaajien paneutuvan avoimiin kysymyksiin. Se, että avoimiin kysymyksiin vastattiin niin paljon kertoo myös siitä, että opiskelijoilla oli tarvetta kirjoittaa tuntemuksistaan ja ajatuksistaan.

Aikuisopiskelijat kokivat saaneensa vertaistukea opintojensa aikana toisilta opiskelijoilta. Vastaajat nostivat esille vertaistuen tärkeyden oppimisen ja jaksamisen kannalta. Joensuun ja Kuopion ryhmissä vastaukset olivat samankaltaisia, iällä, sukupuolella ja suoritettavien opintojen suuruudella ei ollut merkitystä. Vertaistuen tarve oli yhtä suuri alle 100 opintopisteen opiskelijalla, kuin 170 opintopisteen opiskelijalla. Vertaistuki oli sekä henkistä tukemista että konkreettista auttamista hankalissa oppimistehtävissä. Vertaistuesssa parasta oli kokemusten jakaminen samassa tilanteessa olevien kanssa ja motivaation lisääntyminen käytyjen

keskustelujen jälkeen. Vertaistukea sekä annettiin että saatiin. Tässä opinnäytetyössä kerätyt havainnot ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa. Aikuisopiskelijat ja erityisesti monimuotokoulutuksessa opiskelevat tarvitsevat paljon tukea vertaisiltaan.

Aikuisopiskelijat eivät ole itseohjautuvia astuessaan oppilaitoksen ovista sisään, vaan itseohjautuvaa oppimista täytyy opettaa. Vertaisryhmä on yksi tukimuodoista, jota tulisi käyttää muun opetuksen ja ohjauksen rinnalla. (Taipale 2008, 70.)

Vastaajat olivat tyytyväisiä hopsaamiseen määrällisesti, aikoja oli ollut tarpeeksi saatavilla ja hopsaaminen oli ollut riittävää. Myönteisistä vastauksista huolimatta avoimiin kysymyksiin vastattiin hyvinkin kriittisesti. Opintojen aloitukseen liittyvä hämminki ja opintopolun selkiytymättömyys mietityttivät monia opiskelijoita. Monet kokivat epätietoisuuden jatkuneen liian kauan. Vastaajat toivoivat alkuvaiheen hopsaukseen lisää selkeyttä. Monelle vastaajalle myös koko hops-käsite oli ollut vaikea sisäistää. Ne, jotka olivat aiemmissa opinnoissa tehneet hopsin, kokivat sen helpompana myös nyt. Se, että vain 13 vastaajaa 27:stä oli omasta mielestään aktiivisesti päivittänyt hopsia kertoo ehkä myös siitä, että opiskelijat eivät edes tiedä oman roolin merkitystä ja tärkeyttä tässä prosessissa, varsinkin jos aikaisempaa kokemusta hopsaamisesta ei ole.

Aikuisopiskelijan ohjausta suunniteltaessa on tärkeää lähteä liikkeelle sellaisten toimintatapojen rakentamisesta, jotka edistävät mahdollisimman monipuolisesti vuorovaikutusta opiskelijan, opiskelijaryhmän ja ohjaajien kesken. Ohjauksen kannalta oleellista on, että keskeinen tieto on opiskelijoiden käytössä muun muassa opiskelun suunnittelua helpottamaan. Aikuisopiskelijat haluavat tavata hopsaajaa säännöllisesti sekä ohjeistuksen ja neuvojen saamiseksi että kysymysten esittämiseksi. Aikuisen on sovitettava opiskelu muiden tärkeiden tehtävien rinnalle. Vaikka aikuisopiskelija on yleensä motivoitunut ja innostunut oppija, opiskelun arki voi tuoda mukanaan esimerkiksi ajankäytön ja opiskelutaitojen kehittämiseen liittyviä haasteita. Aikuisopiskelijoiden ohjauksen tehtävänä on auttaa opiskelijaa löytämään oma oppimistyylinsä ja kehittämään sitä entistä paremmaksi. (Putkuri 2009, 21.)

Kotiryhmäopiskeluun suhtauduttiin periaatteessa myönteisesti, vaikka vain harvalla siitä oli kokemusta. 23 opiskelijaa 27:sta vastasi, että kotiryhmäopiskelu sopisi hyvin aikuisopiskelijoille, mutta kysyttäessä haluaisitko itse opiskella kotiryhmässä enää 18 27:stä halusi. Vastauksista ilmeni, että vertaistuki ja verkostoituminen toisten opiskelijoiden kanssa oli syntynyt pikkuhiljaa opintojen aikana, spontaanisti ja henkilökemioiden mukaan. Vaikka ajatus otettiin myönteisesti vastaan, epäilytti vastaajia se, toimisivatko kotiryhmät hyvin ja kuinka niiden toimintatavat määriteltäisiin. Monet vastaajat kuitenkin kannattivat ideaa ja toivoivat ajatusta kehitettävän eteenpäin. Vastaajien mukaan mahdollisuuksia on paljon, esimerkiksi lukupiirit, verkkotapaamiset ja kokoontumiset lähipäivien yhteydessä. Kotiryhmätoiminnan toivottiin olevan hyvin suunniteltua ja opiskelijoiden sitoutuvan siihen. Vastaajat toivoivat kotiryhmiltä tukea opiskeluun ja mahdollisuutta mielipiteiden vaihtoon, koska lähipäivien aikana siihen ei jää aikaa.

7 POHDINTA

Tällä tutkimuksella etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Mikä merkitys opiskelukavereiden antamalla vertaistuella on opiskeluun?

Miten henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen tukee opiskelua?

Onko Humanistisen korkeakoulun aikuisopiskelijoilla, jotka opiskelevat monimuoto-koulutuksessa Joensuun kampuksella, tarvetta kotiryhmille?

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että kyselyyn osallistuneet aikuisopiskelijat ovat tyytyväisiä saamaansa vertaistukeen ja pitävät sitä erittäin tärkeänä. Vertaistuki oli ollut sekä emotionaalista, että konkreettista tukea oppimistehtävien tekemiseen. Monet kokivat vertaistuen ja muiden kannustuksen yhdeksi tärkeimmistä opiskelua edistäväksi tekijäksi. Useat vastaajat toivoivat myös Humakin ottavan vertaistuen merkityksen aktiivisesti esille opintojen aikana. Vertaistuki koettiin luonnolliseksi kanssakäymiseksi ja tukea antavaksi vuorovaikutukseksi. Uusia näkökulmia sekä

saatiin että jaettiin myös muille. Kun vuorovaikutus on arvostavaa, ihminen voi oppia arvostamaan, kuuntelemaan ja ymmärtämään toisten ryhmän jäsenten toimintaa ja ajatuksia, vaikka ne poikkeaisivat suurestikin omista näkemyksistä (Laatikainen 2010, 52). Vastaajat kokivat vertaistuellisille tapaamisille ja yhteisille pohdintoille olevan liian vähän aikaa nopeatempoisten lähiopetuspäivien aikana. Tämä usein toistettu kritiikki tulisi ottaa huomioon seuraavaa aikuiskoulutuslinjan sisältöä suunniteltaessa.

Tänä päivänä puhutaan paljon yhteistoiminnallisesta oppimisesta. Yhteistoiminnallinen oppiminen on enemmän kuin opetusmenetelmä. Se on erilainen tapa suhtautua tietoon, oppimiseen, toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen ei ole samojen tehtävien tekemistä ryhmämuodostelmassa vaan yhdessä opiskelua jaetun tavoitteen saavuttamiseksi. Jokainen opiskelija tuo oman tietämyksensä ja osaamisensa ryhmän käyttöön. Yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteita ovat positiivinen riippuvuus, avoin ja monipuolinen vuorovaikutus, yhteistyötaidot sekä ryhmän ja oman toiminnan arviointi. Yhteistoiminnallisuus tarkoittaa uusien oppimismuotojen sisäistämistä, oppimisen näkemistä yhteisöllisenä ja aktiivisena prosessina. (Sahlberg & Leppilampi 1994, 69-71.)

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen oli monelle vastaajalle ensimmäinen kerta ja hopsaamisen sisäistäminen ja sen merkityksen ymmärtäminen ei ollut avautunut kaikille kovin nopeasti. Heille, joita oli hopsattu aiemmin, kokemus oli positiivinen ja oma aktiivisuus hopsaamiseen suurempi. Hopsaaminen sinänsä koettiin hyväksi, riittäväksi ja opintoja tukevaksi tekijäksi, mutta siihen liittyi myös epäätietoutta ja hämmennystä. Vastauksista kävi ilmi, että moni oli epäätietoinen siitä, miksi hopsaaminen venyi alussa niin pitkälle. Opintojen alkuvaihe koetaan yleensä kriittiseksi, mutta erityisesti kun kyseessä on monimuoto-opiskelu, jossa lähiopetuspäiviä on harvoin, on alkuohjauksen merkitys suuri. Monet vastaajat kokivat orientoitumisen opiskeluun kestäneen liian kauan. Aikuisopiskelijoissa korostuva yksilöllisyys ja opiskelijoiden erilaiset ohjaustarpeet vaativat myös ohjaushenkilöstöltä aikaa. Aikuisopiskelijoiden itseohjautuvuus ei välttämättä ole niin hyvä, kun usein oletetaan.

Aikuisopiskelijat ovat iältään ja taustoiltaan hyvin heterogeeninen ryhmä. Monella on aikaisemmista opinnoista paljon aikaa ja oppimistekniikat ovat voineet muuttua pal-

jonkin edellisistä opinnoista. Aloittaessaan uusia opintoja, aikuisopiskelija kantaa mukanaan aikaisempia oppimiskokemuksia, mahdollisia epäonnistumisia, mutta myös positiivisia kokemuksia. Erilaisten opiskeluvalmiuksien vuoksi aikuisopiskelussa ohjauksen merkitys korostuu, aikuiset voivat tarvita jopa enemmän ohjausta ja tukea kuin nuorisopuolen opiskelijat.

Tässä tutkimuksessa saatujen vastausten perusteella hopsaamista tulisi selkeyttää vielä enemmän ja ottaa entistä paremmin huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja valmiudet henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemiseen ja sen aktiiviseen päivittämiseen. Opintojen alkuvaiheeseen liittyvää epätietoisuutta ja opintopolun selkiytymättömyyttä tulisi helpottaa käymällä läpi sekä yhdessä ryhmän kanssa että hopsaamisen yhteydessä tarpeeksi monta kertaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman sisältö ja AHOT-prosessi ja kuinka nämä vaikuttavat eri tavalla jokaisen opiskelijan opintojen etenemiseen ja opintopolun rakentumiseen.

Kyselyyn vastanneet aikuisopiskelijat suhtautuivat melko myönteisesti kotiryhmäopiskeluun. Useat vastasivat sen olevan kehittämisen arvoinen asia myös aikuiskoulutuspuolella. Kotiryhmäopiskelun ajateltiin tarjoavan nimenomaan vertaistukea oppimistehtävien tekoon ja säännöllisempää yhteydenpitoa opiskelukavereihin. Tutkimuksen perusteella kotiryhmäopiskelua voisi kokeilla myös aikuiskoulutuspuolella. Se, kuinka kotiryhmät toimivat, kuinka ne muodostetaan, mikä on niiden sisältö ja kuinka ryhmät kokoontuvat tulee miettiä tarkkaan. Mielestäni tätä asiaa tulisi pohtia yhdessä tulevien aikuisopiskelijoiden kanssa jo opintojen alkuvaiheessa ja esittää heille silloin erilaisia vaihtoehtoja ja toimintamalleja ja tiedustella kiinnostusta kotiryhmiin osallistumiseen.

Yksi mahdollisuus on kokoontua lähiopintopäivien yhteydessä, joka tarkoittaa sitä, että kokoontumiselle tulee varata tietty aika ja luoda selkeät raamit kokoontumisen sisällölle. Lähiopintopäivät ovat tiiviitä, joten ongelmana tulee olemaan ajan löytäminen tapaamisille. Jos kotiryhmissä työestetään yhteisiä oppimistehtäviä, aikaa tarvitaan paljon, silloin vaihtoehtona olisi yhden lähiopetuspäivien kuukausittain lisääminen lukujärjestykseen. Jos kotiryhmissä vaihdetaan oppimiskokemuksia, kommentoidaan toisten tehtäviä tai haetaan vertaistukea opintoihin, siihen voisi riittää muutama tunti lähiopetuspäivien yhteydessä.

Monet vastaajat pitivät myös verkossa tapahtuvaa kokoontumista hyvänä, jos muuta vaihtoehtoa ei ole tarjolla. Kotiryhmää varten esimerkiksi Moodle sopisi hyvin. Sinne voisi perustaa oman keskusteluryhmän ja sopia myös säännöllisiä livekeskusteluai-koja. Jotkut vastaajat ehdottivat myös Facebookia ja muita sosiaalisen median alus-toja tapaamiseen. Yhtenä vaihtoehtona pidettiin kotona tapahtuvaa kokoontumista. Opiskelijat, jotka asuvat samalla paikkakunnalla, voisivat kokoontua ”rennosti” toisten luona, kuten yksi vastaaja asian ilmaisi.

Kaikki vastaajat eivät innostuneet kotiryhmissä opiskelusta. Eniten vastaajia askarrut-ti henkilökemioiden yhteensopimattomuus. Jos kotiryhmiin osallistuminen olisi va-paaehtoista, se määrittäisi samalla myös ryhmien toimintaidean. Ryhmille ei voisi silloin antaa esimerkiksi yhteisiä oppimistehtäviä työstettäväksi, jos kaikki eivät ryhmi-en toimintaan osallistuisi. Mielestäni toimivinta olisi luoda sellainen kotiryhmämalli, joka perustuisi vapaaehtoisuuteen ja jonka sisällöstä ryhmän jäsenet päättäisivät. Jokainen osallistuja kokee tuen tarpeen eri tavalla. Kuitenkin ajatus vertaistuellisesta kotiryhmästä on syytä jakaa tulevien opiskelijoiden kanssa ja pohtia yhdessä sen tar-peellisuutta, toimivuutta ja sisältöä.

Jatkotutkimusaiheista mielenkiintoisin on kotiryhmien tutkiminen. Tällä hetkellä koti-ryhmissä opiskelevat ainakin Joensuun kampuksen nuorisopuolen opiskelijat. Heidän kokemuksensa kotiryhmäopiskelusta olisi hyvä kartoittaa ja kerätä hyödyllistä tietoa kotiryhmien toimivuudesta, tarpeellisuudesta ja niiden merkityksestä opiskelijoille. Virtuaalisesti kokoontuvia opiskelijoiden vertaisryhmiä olisi myös mielenkiintoista tutkia. Kuinka virtuaalinen vertaistuki eroaa kasvokkain tapahtuvasta vertaistuesta? Jos kotiryhmätoimintaa kokeillaan tulevaisuudessa Humakissa myös aikuisopiskelijaryh-mille, olisi sitä myös hyödyllistä tutkia. Kotiryhmiä voisi tutkia sekä muodollisena että epämuodollisena oppimisympäristönä. Kuinka esim. aikuisopiskelijoiden aikaisempaa osaamista ja ammatillista tietämystä voidaan hyödyntää kotiryhmäopiskelussa?

Opinnäytetyön tekeminen oli aiheen läheisyyden ja ajankohtaisuuden takia mielen-kiintoinen ja mieluinen prosessi. Lukiessani opiskelijoiden vastauksia olen käynyt samalla äänetöntä dialogia heidän kanssaan. Samanlaisia tuntemuksia opiskelun ihanuudesta ja raskaudesta jaan itsekin. Kaiken kaikkiaan kyselyyn osallistuneiden

vastaukset olivat hyvin samankaltaisia ja yhteneväisiä. Avoimiin kysymyksiin tulleet pohdinnat, kritiikit ja kehittämisideat kertovat siitä, että aikuisopiskelijat ovat aktiivisia, innostuneita ja vaikuttamishaluisia ja he uskaltavat ehdottaa rohkeasti kehittämiskohteita ja muutoksia, mutta osaavat samalla myös antaa positiivista palautetta ja kiitosta oppilaitokselleen. Aikuisopiskelu on yhdessä oppimista, toisten auttamista, ryhmäkeskusteluja, reflektointia ja erilaisten näkökulmien kautta oman ajattelun avartamista ja kehittämistä. Opettajien ja opiskelutovereiden kannustusta ja tukea tarvitaan halki opintojen ja aikuisopiskelijat ovat valmiita jakamaan toisten opiskelijoiden kanssa omaa osaamistaan, ammatillisuuttaan ja elämäkokemustaan, vaikka sitten kotiryhmissä.

Opinnäytetyöprosessi eteni suunnitellussa aikataulussa ja sain haluamani vastaukset esittämiini tutkimusongelmiin. Aiheen valinta oli mielestäni onnistunut ja aikaisempaa tutkimustietoa vertaistuesta oli paljon saatavilla. Tämän tutkimuksen aikana sain paljon uutta tietoa vertaistuesta ja sen tärkeydestä. Vertaistukea on sivuttu jonkin verran myös opintojaksojen aikana ja aihe on herättänyt mielenkiintoisia keskusteluja opiskelijoiden parissa. Vertaisuus on myös osa aktiivista kansalaisuutta ja vertaisuus kertoo siitä, että ihmiset välittävät ja kantavat vastuuta toisistaan.

Haasteitakin oli paljon matkalla. Oman objektivisuuden säilyttäminen ei ollut vaikeaa, mutta se täytyi pitää kuitenkin koko ajan mielessä tuloksia analysoidessani ja olenaisinta tietoa esiin nostaessani. Näin jälkikäteen olisin muotoillut myös tutkimuskysymyksiä hieman eri tavalla ja jättänyt muutaman turhan kysymyksen pois. Kysymysten muotoiluun ja hiomiseen olisin voinut käyttää enemmän aikaa ja testauttaa kysymyslomaketta useamman kerran. Lukiessani vertaistukeen liittyvää kirjallisuutta, esiin nousi myös negatiivinen vertaistuki, joka tarkoittaa toisen kokemusten vähättelelyä ja epäempaattisuutta. Olisin voinut esittää kyselylomakkeessa myös tähän liittyvän kysymyksen, jolloin vastaajilla olisi ollut mahdollisuus kirjoittaa vertaistukeen liittyvistä negatiivisista kokemuksista. Tässä tutkimuksessa vertaistuki koettiin pelkästään positiivisena asiana.

LÄHTEET

AMKOTA 2005 -käsikirja. Opetusministeriö. Ammattikorkeakouluyksikkö. Suomen virtuaaliammattikorkeakoulu. Virtuaaliopetus. Viitattu 22.3.2011.

<http://www.amk.fi/opetushenkilosto/virtuaaliopetus.html>.

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus 2010. Opetushallitus.

Andersen, Maria & Martikkala Susanna 2010. Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen! Arvio monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opiskelijoiden opintojen etenemisen tukemiseen Oulun seudun ammattikorkeakoulussa. Raportti. Viitattu 5.3.2011. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/23248>.

Annala, Johanna 2009. Henkilökohtainen opintojen suunnittelu ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Mervi Lätti & Päivi Putkuri (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan - kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. 66-72.

Antikainen, Eeva-Liisa 2011. Viitattu 19.2.2011. <http://www.humak.fi/blogi/eeva-liisaantikainen/edelleen-elinikaisesta-oppimisesta>.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Filander, Karin & Vanhalakka-Ruoho, Marjatta (toim.) 2009. Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Heikkilä, Tarja. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Humak 2007. Humanistisen ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia ja pedagogisen toiminnan kuvaus. Viitattu 11.1.2011.

(<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/212482/Pedagoginen-strategia.pdf>)

Humak hakijanopas 2010-2011. Viitattu 20.2.2011.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-hakijanopas2011.pdf>

Humak opinto-opas 2010-2011. Viitattu 19.2.2011.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/HUMAK-opinto-opas2010-2011.pdf>

Humakin viikkotiedote 10/2011. Viitattu 19.3.2011.

<https://pro.humak.fi/bin/humak/forums/news01.pl#>

Isokorpi, Tia 2008. Aikuisen ohjaajana. Teoksessa Mervi Lätti & Päivi Putkuri (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. 57-63.

Jantunen, Eila 2008. Osalliseksi tuleminen-masentuneiden vertaistukea jäsentävä substansiivinen teoria. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 18.. Tampere: Juvenes Print Oy.

Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.4.2011. <https://www.jyu.fi/opiskelu/ohjaus/hops>

Kananen, Jorma 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111. Jyväskylä: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kaskiharju, Eija & Oesch-Börman, Christine & Sarvimäki, Anneli 2008. Samassa veneessä- apua arkeen vertaisilta. Opas fokus ryhmän ohjaajille. Hyvät käytännöt 1/2006. Helsinki: Ikäinstituutti.

Kauppila, Reijo A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korkeakouluopinnot 2009-2001. Opetushallitus.

Kotila, Hannu 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kumpulainen, Timo (toim.) 2009. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Opetusministeriön julkaisuja 2009:42. Viitattu 21.3.2011. http://www.oph.fi/download/114801_opm42.pdf

Laatikainen, Tuija (toim.) 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö AS-PA.

Laurila, Pirkko 2009. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Opetushallitus. Viitattu 27.2.2011. http://www02.oph.fi/asiakkaat/seminaarit/laurila_190309.pdf

Metsömuuronen, Jari 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.

Miikkulainen, Pirjo. 2000. Oma-apuryhmät ja niiden toiminta. Teoksessa Anja Auvinen (toim.) Omin ehdoin. Naisten oma-apuryhmien opas. Kansalaisareena ry: Vammalan Kirjapaino. 9-12.

Mykkänen-Hänninen Riitta & Kääriäinen Aino 2007. Vertaisuus ja vertaistuki eroauttamisessa. Lastensuojelun Keskusliitto/Neuvo-projekti. Helsinki: Hakapaino.

Mäki-Komsi, Saija 1999. Opettaminen ja oppimisen muodot muuttuvat, muuttuuko oppimis- ja opettamiskulttuuri- heijastuksia opetuksen kehittämissuunnitelma Opinetista. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.4.2011 http://www.oph.fi/download/49193_opettaminen_ja_oppimisen_muodot_muuttuvat.pdf

Nikoskinen, Elina 2008. Yhteisöpedagogit työuraa rakentamassa. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 10. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nylund, Marianne, 1999. Oma-apuryhmät välittäjinä arjessa. Teoksessa Hokkanen, Liisa; Kinnunen, Petri; Siisiäinen Martti (toim.) Haastava kolmas sektori. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto: Jyväskylä: Gummerus. 116-134.

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus

Onnismaa, Jussi 2004. Aikuisen ohjaus ja elinikäinen oppiminen. Teoksessa Helena Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 83-112.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2007. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 4. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 20.3.2011

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/Aiemmin_hankitun_osaamisen_tunnustaminen_korkeakouluissa.html?lang=fi

Paakkola, Esko 1993. Johdatus monimuoto-opetukseen. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Pajarinen, Mervi & Puhakka, Helena & Vanhalakka-Ruoho, Marjatta 2004. Aikuisopiskelijan ohjaus opintopolun tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana. Helsinki: Yliopistopaino.

Putkuri, Päivi 2009. Aikuisena opiskelemaan. Teoksessa Mervi Lätti & Päivi Putkuri (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan - kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. 21-22.

Repo, Saara 2010. Yhteisöllisyys voimavarana yliopisto-opetuksen ja –opiskelun kehittämisesä. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteiden laitos. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 228. Viitattu 13.3.2011.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/52498/yhteisol.pdf?sequence=1>

Sahlberg, Pasi & Leppilampi, Asko 1994. Yksinään vai yhteisvoimin? Yhdessäoppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Helsinki: Yliopistopaino.

Taipale, Sanna 2008. Yhdessä eteenpäin –Vertaisryhmätoiminta aikuisopiskelijoiden minäpystyvyyden tunteen vahvistajana. Pro gradu –tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 12.3.2011.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18369/URN_NBN_fi_jyu-200805141462.pdf?sequence=1

Valtti 2010. Viitattu 5.1.2011. <http://www.valmistu.net/fi/etusivu/>

Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen! Arvio monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opiskelijoiden opintojen etenemisen tukemiseen Oulun seudun ammattikorkeakoulussa 2010. Raportti. Viitattu 5.1.2011.

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/23248>

LIITTEET

LIITE 1

19.1.2011

Hyvät Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat!

Opiskelen Joensuun kampuksella yhteisöpedagogiksi aikuisopiskeluryhmässä ja teen opinnäytetyötä Humanistisen ammattikorkeakoulun Joensuun kampuksen yhteisöpedagogiopiskelijoista, jotka opiskelevat / ovat opiskelleet monimuoto-opetuksena tutkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa vv. 2009-2011 Joensuun kampuksella. Mukana ovat sekä Joensuun että Kuopion ryhmät. Kartoitan kyselyllä sekä vertaistuen että henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemisen merkitystä opiskelijoille.

Tutkimuskysymyksissä on kolme eri teemaa. Kysymykset 5-12 koskevat vertaistukea. Kysymykset 13-17 koskevat henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Kysymykset 18-22 käsittelevät kehittämisideaa eli kotiryhmiä. Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, olisiko niin sanotuille kotiryhmille eli vertaisoppimisryhmille tarvetta myös aikuisopiskelijoiden opinnoissa Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja kuinka kotiryhmät käytännössä kokoontuisivat? Tarkoitan tässä kyselyssä kotiryhmällä pitkäkestoista ryhmää, jossa on vakiojäsenet ja joka on toisiinsa yhteydessä säännöllisesti opintojen ajan.

Kyseessä on Humanistisen ammattikorkeakoulun tilaama opinnäytetyö ja toivon tutkimuksestani olevan hyötyä Humanistisen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutusohjelman jatkokehittämisessä, joten vastauksesi on tästä syystä erittäin tärkeä. Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2011.

Vastausaika on 31.1.2011 saakka. Kaikki vastaukset käsitellään anonymisti. Kiitos vastauksista jo etukäteen!

Intoa opintoihin ja onnea valmistuneille!

Ystävällisin terveisin Kaija Kiiskinen
kaija.kiiskinen@kontiolahti.fi
puh. 040 726 0548

LIITE 2

1. Ikä
2. Sukupuoli Mies/Nainen
3. Kampus Joensuu/Kuopio
4. Suoritettavien opintopisteiden määrä

Vertaistuella tarkoitetaan tukea, joka tulee muilta samassa tilanteessa olevilta ihmisiltä. Vertaistuki on vapaaehtoista ja vuorovaikutteista kokemusten vaihtamista.

5. Oletko saanut vertaistukea ja kannustusta opintojen aikana toisilta opiskelijoilta? Kyllä/En
6. Jos vastasit ei, niin minkä luulet vaikuttaneen siihen? Avoin
7. Onko toisten opiskelijoiden vertaistuki sinulle tärkeää? Kyllä/Ei
8. Onko vertaistuki tärkeää opintojen edistymisen kannalta? Kyllä/Ei
9. Minkälaisissa tilanteissa olet erityisesti tarvinnut vertaistukea? Avoin
10. Oletko ollut verkon kautta yhteydessä toisiin opiskelijoihin lähiopetuspäivien välillä? Kyllä/Ei
11. Edistääkö mielestäsi sähköinen yhteydenpito muihin opiskelijoihin omaa opiskeluasi? Kyllä/Ei
12. Vapaa sana vertaistuesta

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (tämän jälkeen hops) perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Hops-ohjaaja ohjaa opiskelijaa hopsin laadinnassa.

13. Onko hops-ohjaus ollut mielestäsi riittävää? Kyllä/Ei
14. Onko hops-aikoja ollut riittävästi saatavilla? Kyllä/Ei
15. Missä opintojen vaiheessa hops-ohjaus on ollut mielestäsi erityisen tärkeää? Avoin
16. Oletko mielestäsi itse aktiivisesti täydentänyt ja päivittänyt hopsiasi? Kyllä/Ei
17. Vapaa sana hopsauksesta

Kotiryhmä on eräänlainen vertaisoppimisryhmä, joka pitää toisiinsa yhteyttä säännöllisesti. Kotiryhmässä opiskellaan ja vaihdetaan oppimiskokemuksia toisten opiskelijoiden kanssa.

18. Onko sinulla kokemusta ns. kotiryhmässä opiskelusta? Kyllä/Ei
19. Sopsisiko kotiryhmäopiskelu mielestäsi hyvin aikuisopiskelijoiden monimuoto-opetukseen? / Kyllä/Ei
20. Miten mielestäsi kotiryhmän tulisi kokoontua? Lähipäivien yhteydessä/ verkossa / miten ?
21. Haluaisitko opiskella kotiryhmässä? Kyllä/Ei
22. Vapaa sana kotiryhmästä. Kehittämideoita.